

**RIJKSINSTITUUT VOOR ZIEKTE- EN INVALIDITEITSVERZEKERING
DIENST VOOR GENEESKUNDIGE VERZORGING
WETENSCHAPPELIJKE RAAD**

**Farmaceutische kengetallen
Farmaceutische verstrekkingen
Ambulante praktijk**

2012

Farmaceutische kengetallen

Farmaceutische verstrekkingen

Ambulante praktijk

Comité voor de evaluatie van de medische praktijk inzake geneesmiddelen

Voorzitter:

M. VERMEYLEN

Ondervoorzitter:

P. CHEVALIER

Secretaris:

H. BEYERS

Leden:

M. BAUVAL, G. BEUKEN, J. BOCKAERT, A. BOURDA, M.-H. CORNELY, J. CREPLET, E. DE BAERDEMAEKER, Ch. de GALOCSY, J.-P. DEHAYE, J. DE HOON, H. DENEYER, M. DE ROECK, M. DEVRIESE, C. ELSÉN, J. GERARD, G. HANS, F. HELLER, Y. HUSDEN, P. LACOR, G. NIESTEN, F. PROFILI, J. ROSILLON, A. SCHEEN, W. SCHROOYEN, E. SOKOL, F. SUMKAY, C. VAN DEN BREMT, R. VANDER STICHELE, O. VAN DE VLOED, P. VAN HOORDE, B. VAN ROMPAEY, L. WILLEMS, D. ZAMUROVIC

De informatie uit deze handleiding mag niet overgenomen worden zonder toestemming van het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering. Deze informatie mag in geen geval gebruikt worden voor publicitaire doeleinden.

Vijftiende editie, december 2013

Verantwoordelijke uitgever: J. DE COCK, RIZIV, Tervurenlaan 211, 1150 Brussel

Inhoudstafel

1. Inleiding	3
2. De gegevensinzameling	5
3. Resultaten	6
3.1 Globale gegevens	6
3.1.1 De verdeling over de anatomische hoofdgroepen in 2012	6
3.1.2 Evolutie 2004-2012 van de anatomische hoofdgroepen	8
3.1.3 Therapeutische hoofdgroepen per geslacht en leeftijdsklasse	10
3.1.4 Verdeling van de farmaceutische specialiteiten volgens statuut	13
3.2 Gegevens volgens voorschrijver	15
3.2.1 Verdeling van de voorschriften over de voorschrijvers in 2012	15
3.3 Gedetailleerde gegevens over bepaalde therapeutische klassen	17
3.3.1 Geneesmiddelen gebruikt bij astma en COPD	17
3.3.2 Antibiotica	22
3.3.3 Antidepressiva	26
3.3.4 Middelen tegen Alzheimer	30
3.3.5 Anti-epileptica	32
3.3.6 Hart vaatstelsel	34
3.3.7 Middelen gebruikt bij diabetes	40
3.3.8 Maagzuurremmers	43
3.3.9 Niet-steroïdale anti-inflammatoire geneesmiddelen	46
4. Conclusie en perspectieven	49
BIJLAGE 1	51

1. Inleiding

Deze vijftiende editie van de 'Farmaceutische Kengetallen van de Farmaceutische Verstrekkingen in de Ambulante Praktijk' gaat over de gegevens van het jaar 2012.

Om de geneesmiddelen in te delen werd de internationaal aanvaarde rangschikking van geneesmiddelen (de Anatomical Therapeutic Chemical Classification - ATC) gebruikt. De volumegegevens werden uitgedrukt in Daily Defined Doses (DDD). Deze begrippen worden nader uitgelegd in de 'Handleiding Farmanet – uniek spoor'¹.

De gegevens in dit verslag werden ingezameld via het Farmanet-systeem. Een belangrijke opmerking is dat de gegevens verzameld in het kader van Farmanet enkel betrekking hebben op de aflevering van vergoedbare farmaceutische specialiteiten in de ambulante praktijk.

Niet-vergoedbare geneesmiddelen, magistrale bereidingen en afleveringen in ziekenhuizen komen niet voor in de kengetallen.

Sommige rusthuizen (ROB) en rust- en verzorgingstehuizen (RVT) worden bevoorrad door openbare apotheken. De gegevens over die geneesmiddelen zijn wel opgenomen in Farmanet. In welke ROB of RVT ze worden afgeleverd, kan niet worden nagegaan.

Vanaf 2004 bevat de Farmanet-databank, naast gegevens die betrekking hebben op het voorgeschreven geneesmiddel en de voorschrijver, ook gegevens over de rechthebbende. Dit heeft ons in de editie van de Kengetallen 2004 voor het eerst toegelaten gegevens te publiceren over het aantal patiënten die met een geneesmiddel uit een bepaalde therapeutische klasse worden behandeld. Het scheidt ook de mogelijkheid om gelijktijdig gebruik van verschillende geneesmiddelen te bestuderen op patiënteniveau.

Een greep uit de vaststellingen die in deze uitgave konden gedaan worden met behulp van de Farmanetgegevens 2012 voor enkele veelvuldig voorgeschreven geneesmiddelengroepen, zijn:

Geneesmiddelen gebruikt bij astma en COPD

Het aandeel voorgeschreven aerosolen in vaste combinatie van een inhalatiecorticoïde met een bronchodilator blijft groeien onder de voorgeschreven geneesmiddelen bij astma en COPD. Deze keuze van een vaste combinatie maakt het bij astma moeilijker om een regelmatige aanpassing van de behandeling te doen in functie van de behandelings-/controlefase (vroegere step-up en step-down) zoals het geval is bij COPD (corticosteroïde enkel aanbevolen in bepaalde periodes waarbij telkens de werkzaamheid moet geëvalueerd worden).

Antibiotica

Als we de evolutie van de laatste jaren bekijken per antibioticaklasse dan zien we een constante verhoging in het voorschrijven van amoxicilline (waarvan de aanbevolen DDD werd verhoogd), wat overeenstemt met de aanbevelingen.

Macroliden worden volgens de geldende richtlijnen nog te veel voorgeschreven, in het bijzonder door de kinderartsen.

Antidepressiva

Antidepressiva worden nog in een hoog percentage voorgeschreven voor (zeer) korte duur. Dit doet vragen rijzen over de indicatie van deze behandeling.

¹ zie RIZIV-website: <http://www.riziv.fgov.be/drug/nl/statistics-scientific-information/pharmanet/guide/index.htm>

Middelen tegen Alzheimer

Het aantal patiënten dat een terugbetaling van een geneesmiddel tegen Alzheimer gekregen heeft, blijft stabiel tussen 2010 en 2012. Onder de patiënten die met deze geneesmiddelen behandeld worden, kreeg 20% een of meer neuroleptica voorgeschreven, hoofdzakelijk een zogenaamd atypisch neurolepticum.

Anti-epileptica

Bij 65-plussers worden bepaalde anti-epileptica voorgeschreven bij andere indicaties dan epilepsie (bv. neuropathische pijn).

Hartvaatstelsel

Er is geen merkbaar effect op het voorschrijfvolume van atorvastatine en rosuvastatine na de aanbevelingen van de CTG en de tripartite werkgroep i.v.m. het gebruik en voorschrijven van statines in 2010.

Middelen gebruikt bij diabetes

Het aantal behandelde diabetespatiënten in 2012 stijgt in België tot 600.000 (i.e. 5,5 % van het aantal rechthebbenden).

Maagzuurremmers

Er is geen merkbaar effect op het voorschrijfvolume van PPI's na de aanbevelingen van de CTG en de tripartite werkgroep i.v.m. het gebruik en voorschrijven van PPI's in 2010.

Niet-steroïdale anti-inflammatoire geneesmiddelen

NSAID's (en PPI's) worden, in vergelijking met de rest van de bevolking, in verhouding meer voorgeschreven (in DDD/patiënt) bij 65-plussers.

Als we kijken naar het gecombineerd voorschrijven (van NSAID's en PPI's) aan deze 65-plus-patiënten, dan merken we geen hoger volume (in DDD/patiënt) dan in de leeftijdsklasse van 31 tot 64 jaar, wat we nochtans wel zouden verwachten.

2. De gegevensinzameling

De gegevens die in het kader van Farmanet verzameld worden, zijn bijna 100% volledig. Als referentie werd gebruik gemaakt van de uitgaven bekend uit de boekhoudkundige gegevens (documenten C).

De gegevens hebben betrekking op alle voorschrijvers die geneesmiddelen hebben voorgeschreven die voor humaan gebruik bestemd waren en die geheel of gedeeltelijk in aanmerking kwamen voor een tegemoetkoming binnen de Belgische wetgeving.

Binnen Farmanet werden de volgende aantallen voorschrijvers geregistreerd (zie ook bijlage 1):

Algemeen geneeskundigen (000 - 009):	19.901
Specialisten in opleiding:	3.690
Specialisten:	
Specialisten inwendige geneeskunde: <i>(inclusief cardiologen, pneumologen, gastro-enterologen en reumatologen)</i>	4.154
Specialisten pediatrie:	1.761
Specialisten dermatologie:	832
Specialisten gynaecologie:	1.704
Andere specialisten:	16.502
Tandartsen:	8.743
Totaal:	57.287

3. Resultaten

3.1 Globale gegevens

3.1.1 De verdeling over de anatomische hoofdgroepen (ATC niveau 1) in 2012 (tabel 3.1.1)

In deze tabel staat in de derde kolom onderaan het totale volume in DDD gemeten van de ambulante voorschriften van alle voorschrijvers. In de voorlaatste kolom wordt het gebruik uitgedrukt in DDD per 1000 rechthebbenden per dag².

De rangschikking qua volume (in DDD gemeten) ziet er voor de anatomische hoofdgroepen in 2012 als volgt uit:

1. Hart vaatstelsel (ATC-klasse C)
2. Maagdarmkanaal en metabolisme (ATC-klasse A)
3. Zenuwstelsel (ATC-klasse N)
4. Ademhalingsstelsel (ATC-klasse R)

Bijna driekwart (72,2%) van het verbruik van geneesmiddelen (in DDD) die in ons land via de openbare apotheken worden afgeleverd, is toe te schrijven aan geneesmiddelen die behoren tot deze vier geneesmiddelengroepen.

² zie Handleiding Farmanet op de RIZIV-website via de link
<http://www.riziv.fgov.be/drug/nl/statistics-scientific-information/pharmanet/guide/index.htm>

Tabel 3.1.1 Voorschriften van de algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: verdeling over de anatomische hoofdgroepen in 2012

1st level ATC	Anatomical main group	DDD/1000 beneficiaries/day	%
A	ALIMENTARY TRACT AND METABOLISM	161,3	13,0%
B	BLOOD AND BLOOD FORMING ORGANS	100,3	8,1%
C	CARDIOVASCULAR SYSTEM	496,5	40,0%
D	DERMATOLOGICALS	6,6	0,5%
G	GENITO URINARY SYSTEM AND SEX HORMONES	67,1	5,4%
H	SYSTEMIC HORMONAL PREPARATIONS,	42,3	3,4%
J	ANTIINFECTIVES FOR SYSTEMIC USE	33,4	2,7%
L	ANTINEOPLASTIC AND IMMUNOMODULATING AGENTS	12,8	1,0%
M	MUSCULO-SKELETAL SYSTEM	63,3	5,1%
N	NERVOUS SYSTEM	131,0	10,6%
P	ANTIPARASITIC PRODUCTS, INSECTICIDES AND REPELLENTS	0,5	0,0%
R	RESPIRATORY SYSTEM	108,1	8,7%
S	SENSORY ORGANS	18,0	1,4%
V	VARIOUS	0,3	0,0%
	TOTAL	1.241,5	100,0%

3.1.2 Evolutie 2004-2012 van de anatomische hoofdgroepen (ATC niveau 1) (tabel 3.1.2)

In deze tabel wordt de evolutie van het voorgeschreven volume weergegeven in de loop van de periode 2004 tot en met 2012.

De gegevens van twee ATC-klassen worden verstoord door factoren die niet verbonden zijn met de medische praktijk en ze moeten dus met de nodige omzichtigheid worden geïnterpreteerd: de ATC-klassen V³ en G⁴.

We moeten bovendien opmerken dat de integratie van de zelfstandigen in de kleine risico's een knik in de gegevensreeks voor 2008 teweeg brengt; men schat de extra groei door deze integratie in de Farmanetgegevens op 5,4%.

Qua volume (in DDD gemeten) stijgen praktisch alle ATC-klassen elk jaar. Globaal gezien, neemt het aantal afgeleverde DDD elk jaar gemiddeld toe met 4,9%. De belangrijkste toenames (zowel in % als in aantal DDD) vindt men terug bij de geneesmiddelen van het maagdarmkanaal en stofwisseling (A), bloed en bloedvormende organen (B) (in deze ATC-klasse wordt de zeer sterke groei veroorzaakt door de terugbetaling van aspirine in cardiovasculaire preventie vanaf 2008), de antineoplastische en immunomodulerende middelen (L), het zenuwstelsel (N) en het hart vaatstelsel (C). Enkel het urogenitaal stelsel en de geslachtshormonen (G) nemen af maar dit resultaat is grotendeels het gevolg van een overheveling van vergoedbare contraceptiva naar niet-vergoedbare (wat ze uit onze statistieken doet verdwijnen).

³ De groei van de klasse V is in realiteit een artificiële groei als gevolg van de overgang van de gasvormige medische zuurstof van de lijst van de vergoedbare magistrale bereidingen naar de lijst van de vergoedbare farmaceutische specialiteiten; als gevolg van die overgang worden deze afleveringen voortaan geïdentificeerd in Farmanet, wat voorheen niet het geval was.

⁴ De plotse daling van de klasse G in 2005 is te wijten aan het feit dat in datzelfde jaar een groot aantal contraceptiva uit de terugbetaling geschrapt werden. Deze daling weerspiegelt noch de therapeutische praktijk (de patiënten blijven immers deze geneesmiddelen nemen maar ze worden niet meer geregistreerd in Farmanet) noch de evolutie van de terugbetaling op lange termijn (het merendeel van de contraceptiva werd geleidelijk aan terug opgenomen in de terugbetaling in de loop van 2006).

Tabel 3.1.2 Voorschriften van de algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: evolutie van het volume 2004-2012 (in duizenden DDD)

1st level ATC	Anatomical main group	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Yearly evolution in %
A	ALIMENTARY TRACT AND METABOLISM	382.285	392.419	401.608	437.745	512.004	555.745	588.013	616.583	644.378	6,7%
B	BLOOD AND BLOOD FORMING ORGANS	69.061	75.054	77.742	83.756	139.657	321.095	357.315	380.929	400.612	24,6%
C	CARDIOVASCULAR SYSTEM	1.356.649	1.411.585	1.498.341	1.590.974	1.776.301	1.868.213	1.925.952	1.954.476	1.983.212	4,9%
D	DERMATOLOGICALS	25.666	25.514	24.146	23.069	25.595	25.451	25.485	25.729	26.332	0,3%
G	GENITO URINARY SYSTEM AND SEX HORMONES	330.675	168.435	266.475	295.160	304.779	294.618	281.552	272.360	267.862	-2,6%
H	SYSTEMIC HORMONAL PREPARATIONS,	121.101	123.506	128.208	135.035	150.611	156.388	161.364	165.303	169.067	4,3%
J	ANTIINFECTIVES FOR SYSTEMIC USE	98.093	104.628	104.160	110.750	122.150	126.523	125.892	129.226	133.234	3,9%
L	ANTINEOPLASTIC AND IMMUNOMODULATING AGENTS	34.769	35.518	36.001	38.453	43.595	45.672	47.402	49.387	50.961	4,9%
M	MUSCULO-SKELETAL SYSTEM	221.226	212.744	210.958	219.350	240.655	243.270	242.905	246.554	252.950	1,7%
N	NERVOUS SYSTEM	350.817	361.176	380.823	403.474	446.096	464.843	486.869	509.134	523.343	5,1%
P	ANTIPARASITIC PRODUCTS, INSECTICIDES AND REPELLENTS	1.349	1.345	1.384	1.494	1.735	1.849	1.947	2.047	2.176	6,2%
R	RESPIRATORY SYSTEM	314.418	323.046	327.535	344.696	374.376	393.055	404.673	421.842	431.951	4,0%
S	SENSORY ORGANS	71.210	71.430	69.940	70.437	74.614	72.898	74.499	73.834	71.881	0,1%
V	VARIOUS	1.209	1.351	1.422	1.492	1.549	1.559	1.618	1.630	1.221	0,1%
TOTAL :		3.378.530	3.307.751	3.528.743	3.755.885	4.213.718	4.571.180	4.725.487	4.849.036	4.959.180	4,9%

Observation: the data of all the years are processed on the basis of the latest link Drug-ATC-DDD

3.1.3 Therapeutische hoofdgroepen (ATC niveau 2) per geslacht en leeftijdsklasse (tabel 3.1.3)

In het algemeen stijgt het geneesmiddelenverbruik met de leeftijd en gebruiken de vrouwen meer geneesmiddelen (uitgedrukt in DDD) dan mannen (in het bijzonder in de leeftijdsklasse 21-40 jaar waar de contraceptiva een zeer belangrijk volume vertegenwoordigen).

De maagzuurremmers (A02) worden voorgeschreven aan patiënten vanaf 20 jaar. Er wordt een stijgend gebruik in functie van de leeftijd waargenomen. Antidiabetica worden vooral voorgeschreven vanaf 40 jaar met een zeer sterke toename tussen 40 en 80 jaar.

Over het algemeen hebben mannen een groter verbruik van cardiovasculaire geneesmiddelen (C). Dit is vooral het geval bij cardiaca (C01) en cholesterolverlagende middelen (C10). Dit is ook voor de leeftijdsgroep tot 81 jaar het geval voor de verschillende geneesmiddelenklassen van antihypertensiva in hun geheel bekeken (C02+C03+C07+C08+C09). Van de verschillende bloeddrukverlagende geneesmiddelen verbruiken de mannen vooral meer in de klassen C08 (calciumantagonisten) en C09 (middelen aangrijpend op het renine-angiotensinesysteem), terwijl de vrouwen een groter verbruik hebben van diuretica (C03) en bètablokkers (C07).

Schildklierpreparaten worden meer aan vrouwen voorgeschreven. Zoals geweten, komen schildklierziekten⁵ meer voor bij vrouwen.

Vrouwen krijgen opvallend meer narcotische geneesmiddelen, analgetica en psychofarmaca (antidepressiva) voorgeschreven.

Voor de luchtwegen vindt men bij mannen een opmerkelijke toename in het gebruik van bronchodilatantia (behandeling van COPD) vanaf de leeftijd van 60 jaar. Voor deze leeftijd is er geen groot geslachtsverschil (behandeling van astma).

⁵ Meer gedetailleerde informatie over het geneesmiddelengebruik bij schildklierziekten kan u vinden in de [Infospot van het laatste trimester van 2013](#)

Tabel 3.1.3 Voorschriften van de algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: therapeutische hoofdgroepen per geslacht en ruime leeftijdsklasse van de patiënt: volume (DDD) per 1000 rechthebbenden/dag – 2012

ATC	Therapeutic subgroup	Women					Men				
		0-20 years	21-40 years	41-60 years	61-80 years	81 years and older	0-20 years	21-40 years	41-60 years	61-80 years	81 years and older
A01	STOMATOLOGICAL PREPARATIONS	0,175	0,091	0,155	0,280	0,457	0,165	0,055	0,085	0,191	0,314
A02	DRUGS FOR ACID RELATED DISORDERS	6,552	34,959	114,096	219,409	296,139	5,298	30,248	93,864	176,877	233,363
A03	DRUGS FOR FUNCTIONAL GASTROINTESTINAL DISORDERS	0,884	2,821	5,060	9,733	12,558	0,412	1,329	2,740	5,103	6,019
A04	ANTIEMETICS AND ANTINAUSEANTS	0,004	0,001	0,007	0,010	0,002	0,005	0,002	0,005	0,013	0,003
A05	BILE AND LIVER THERAPY	0,067	0,190	0,696	1,502	1,292	0,079	0,154	0,358	0,751	0,902
A06	DRUGS FOR CONSTIPATION	0,004	0,008	0,205	0,537	0,252	0,000	0,024	0,455	1,237	0,472
A07	ANTI-DIARRHEALS, INTESTINAL ANTI-INFLAMMATORY/ANTI-INFECTION AGENTS	0,393	2,372	4,263	5,257	5,182	0,353	2,212	4,251	5,851	5,234
A09	DIGESTIVES, INCL. ENZYMES	0,517	0,346	0,294	0,587	0,548	0,588	0,650	0,606	1,282	0,949
A10	DRUGS USED IN DIABETES	2,782	8,757	50,802	169,306	156,862	2,927	9,895	73,723	225,403	174,726
A11	VITAMINS	0,055	0,185	0,624	0,877	0,627	0,081	0,096	0,280	0,757	0,927
A12	MINERAL SUPPLEMENTS	0,004	0,032	0,141	0,484	0,667	0,002	0,063	0,238	0,980	1,606
A16	OTHER ALIMENTARY TRACT AND METABOLISM PRODUCTS	0,741	0,175	0,069			0,690	0,028	0,000		
B01	ANTITHROMBOTIC AGENTS	0,666	7,133	53,472	251,461	441,199	0,580	5,796	84,732	373,032	523,557
B02	ANTHEMORRHAGICS	0,060	0,136	0,221	0,121	0,258	0,100	0,097	0,134	0,187	0,434
B05	BLOOD SUBSTITUTES AND PERFUSION SOLUTIONS	0,010	0,018	0,039	0,137	1,925	0,010	0,010	0,022	0,107	0,772
C01	CARDIAC THERAPY	0,046	0,369	7,100	75,750	298,413	0,047	0,472	13,567	116,747	335,005
C02	ANTI-HYPERTENSIVES	0,011	0,366	3,560	21,389	37,286	0,027	0,316	4,875	20,644	25,578
C03	DIURETICS	0,148	3,720	34,869	132,786	313,149	0,114	1,408	18,440	97,475	260,342
C07	BETA-BLOCKING AGENTS	0,624	9,753	87,176	242,346	277,892	0,434	8,274	74,417	212,670	224,415
C08	CALCIUM CHANNEL BLOCKERS	0,154	2,918	30,903	131,019	241,147	0,294	3,828	45,787	172,371	234,061
C09	AGENTS ACTING ON THE RENIN-ANGIOTENSIN SYSTEM	0,395	8,117	115,405	412,345	565,336	0,656	14,369	168,677	500,584	553,876
C10	LIPID MODIFYING AGENTS	0,314	5,016	94,161	372,436	324,826	0,213	9,643	160,875	452,089	373,640
D01	ANTIFUNGALS FOR DERMATOLOGICAL USE	0,875	2,445	3,881	4,172	3,588	0,758	2,310	3,547	4,371	3,632
D05	ANTIPSORIATICS	0,108	0,392	0,718	0,972	0,817	0,085	0,586	1,087	1,416	1,072
D06	ANTIBIOTICS AND CHEMOTHERAPEUTICS FOR DERMATOLOGICAL USE	0,012	0,211	0,148	0,165	0,214	0,008	0,169	0,117	0,269	0,479
D07	CORTICOSTEROIDS, DERMATOLOGICAL PREPARATIONS	1,147	1,895	2,551	3,832	4,935	1,021	1,204	1,948	3,500	5,001
D10	ANTI-ACNE PREPARATIONS	1,038	1,138	0,270	0,033	0,006	2,264	0,887	0,171	0,070	0,021
D11	OTHER DERMATOLOGICAL PREPARATIONS	0,126	0,101	0,069	0,047	0,028	0,109	0,080	0,065	0,056	0,035
G01	GYNECOLOGICAL ANTI-INFECTION AGENTS AND ANTISEPTICS	0,511	2,861	2,002	1,309	1,346	0,019	0,058	0,066	0,069	0,085
G02	OTHER GYNECOLOGICALS	0,010	0,206	0,176	0,101	0,065	0,002	0,025	0,075	0,109	0,125
G03	SEX HORMONES AND MODULATORS OF THE GENITAL SYSTEM	98,119	229,935	116,490	38,527	15,243	0,169	0,506	0,585	0,974	2,487
G04	UROLOGICALS	0,467	0,588	2,558	8,688	14,961	0,618	0,548	2,229	20,643	39,528
H01	PITUITARY AND HYPOTHALAMIC HORMONES AND ANALOGUES	1,032	0,330	0,670	0,764	0,432	1,492	0,314	0,563	0,727	0,564
H02	CORTICOSTEROIDS FOR SYSTEMIC USE	1,482	7,513	15,821	24,637	31,372	1,442	5,887	13,763	28,606	41,890
H03	THYROID THERAPY	2,066	24,159	63,841	90,849	76,985	0,736	3,867	13,263	27,211	30,584
H04	PANCREATIC HORMONES	0,004	0,003	0,006	0,012	0,026	0,004	0,003	0,007	0,014	0,020
H05	CALCIUM HOMEOSTASIS	0,007	0,062	0,291	0,703	1,146	0,005	0,061	0,176	0,348	0,530

Tabel 3.1.3 Vervolg

ATC	Therapeutic subgroup	Women					Men				
		0-20 years	21-40 years	41-60 years	61-80 years	81 years and older	0-20 years	21-40 years	41-60 years	61-80 years	81 years and older
J01	ANTIBACTERIALS FOR SYSTEMIC USE	19,812	33,324	35,238	39,309	49,876	18,123	21,950	26,927	37,037	46,717
J02	ANTIMYCOBACTERIALS	0,432	2,301	2,620	1,755	1,178	0,254	1,020	1,404	1,609	1,499
J04	ANTIMYCOBACTERIALS	0,080	0,301	0,245	0,199	0,091	0,066	0,273	0,289	0,324	0,343
J05	ANTIVIRALS FOR SYSTEMIC USE	0,121	1,527	2,178	0,593	0,138	0,136	1,803	4,204	1,522	0,200
J06	IMMUNE SERA AND IMMUNOGLOBULINS	0,023	0,030	0,034	0,029	0,007	0,041	0,014	0,021	0,033	0,033
J07	VACCINES	0,378	0,124	0,310	1,394	1,732	0,273	0,103	0,250	1,334	1,823
L01	ANTINEOPLASTIC AGENTS	0,108	0,119	0,491	1,216	1,307	0,084	0,100	0,386	1,436	2,213
L02	ENDOCRINE THERAPY	0,224	0,926	10,206	18,160	14,864	0,032	0,019	0,582	14,686	54,666
L03	IMMUNOSTIMULANTS	0,071	1,465	2,482	0,707	0,025	0,030	0,703	1,221	0,492	0,068
L04	IMMUNOSUPPRESSANTS	0,524	3,484	8,448	10,420	4,172	0,535	3,257	7,639	10,167	4,173
M01	ANTIINFLAMMATORY AND ANTIRHEUMATIC PRODUCTS	6,859	32,024	62,579	79,888	57,678	5,073	25,777	48,619	58,775	44,510
M03	MUSCLE RELAXANTS	0,102	0,422	1,364	1,361	0,689	0,139	0,753	1,484	1,809	0,783
M04	ANTIGOUT PREPARATIONS	0,013	0,129	2,125	13,361	19,990	0,028	1,248	16,248	49,227	47,080
M05	DRUGS FOR TREATMENT OF BONE DISEASES	0,012	0,309	10,697	69,811	106,589	0,014	0,149	1,669	10,359	20,293
N01	ANESTHETICS	0,000	0,006	0,052	0,152	0,259	0,000	0,004	0,020	0,098	0,190
N02	ANALGESICS	0,249	5,723	23,663	46,678	73,755	0,184	4,583	16,943	27,368	34,996
N03	ANTIEPILEPTICS	2,474	8,179	16,078	17,714	14,401	2,795	9,054	16,809	20,624	16,971
N04	ANTI-PARKINSON DRUGS	0,031	0,231	1,633	11,677	23,001	0,060	0,408	2,620	16,852	29,996
N05	PSYCHOLEPTICS	0,944	6,917	16,849	17,395	24,421	2,835	13,013	17,911	13,384	15,433
N06	PSYCHOANALEPTICS	5,262	50,037	142,360	173,676	254,989	10,271	28,446	69,328	87,157	143,593
N07	OTHER NERVOUS SYSTEM DRUGS	0,157	2,508	10,610	31,990	64,738	0,106	1,937	5,638	16,450	41,552
P01	ANTIPROTOZOALS	0,079	0,763	1,389	1,214	0,536	0,028	0,142	0,338	0,439	0,312
P02	ANTHELMINTICS						0,000				
R01	NASAL PREPARATIONS	9,307	14,539	19,695	20,768	14,735	10,178	11,271	16,724	22,605	19,486
R03	DRUGS FOR OBSTRUCTIVE AIRWAY DISEASES	27,197	22,005	52,520	91,664	95,473	35,493	19,852	47,650	132,742	177,253
R05	COUGH AND COLD PREPARATIONS	1,686	5,248	11,392	23,377	37,552	1,589	3,913	9,695	35,419	70,333
R06	ANTIHISTAMINES FOR SYSTEMIC USE	14,706	28,664	41,992	42,102	48,822	15,566	18,436	24,047	28,287	38,748
S01	OPHTHALMOLOGICALS	1,909	2,462	10,668	47,985	78,577	2,141	2,382	10,232	44,593	82,390
S03	OPHTHALMOLOGICAL AND OTOLOGICAL PREPARATIONS	2,790	0,938	1,397	2,163	2,726	3,833	0,766	1,115	2,049	3,034
V01	ALLERGENS	0,000	0,001	0,004	0,004	0,001	0,001	0,003	0,006	0,006	0,002
V03	ALL OTHER THERAPEUTIC PRODUCTS	0,010	0,031	0,172	0,687	0,974	0,013	0,048	0,223	1,240	1,789
V07	ALL OTHER NON-THERAPEUTIC PRODUCTS	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000		0,000	0,000	0,000
V08	CONTRAST MEDIA	0,000	0,001	0,003	0,005	0,003	0,000	0,001	0,002	0,004	0,003
TOTAL		217,173	584,065	1.302,305	2.990,044	4.120,480	131,727	276,902	1.136,039	3.090,862	3.982,729

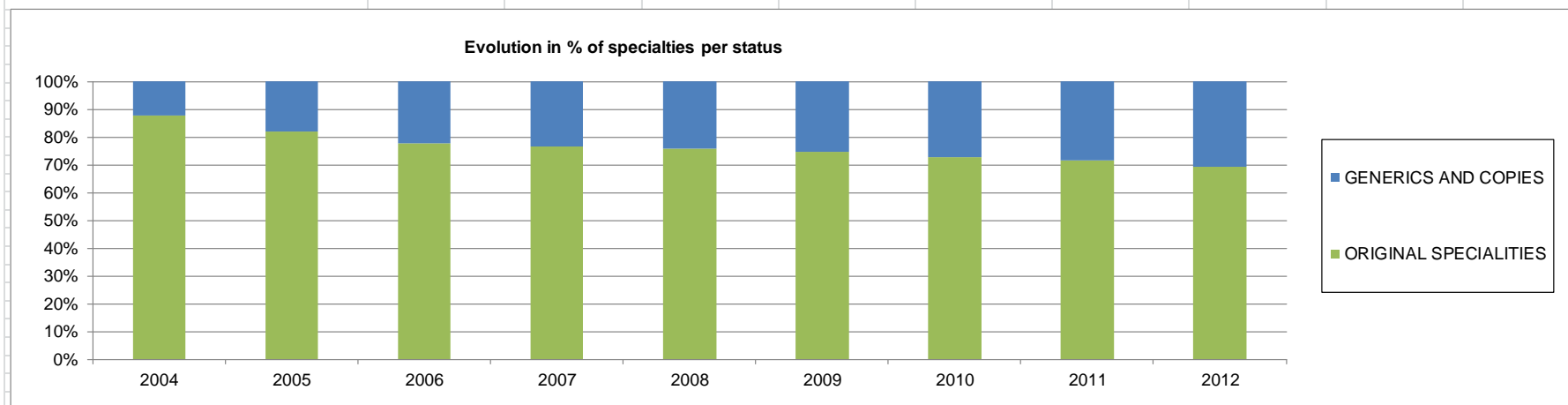
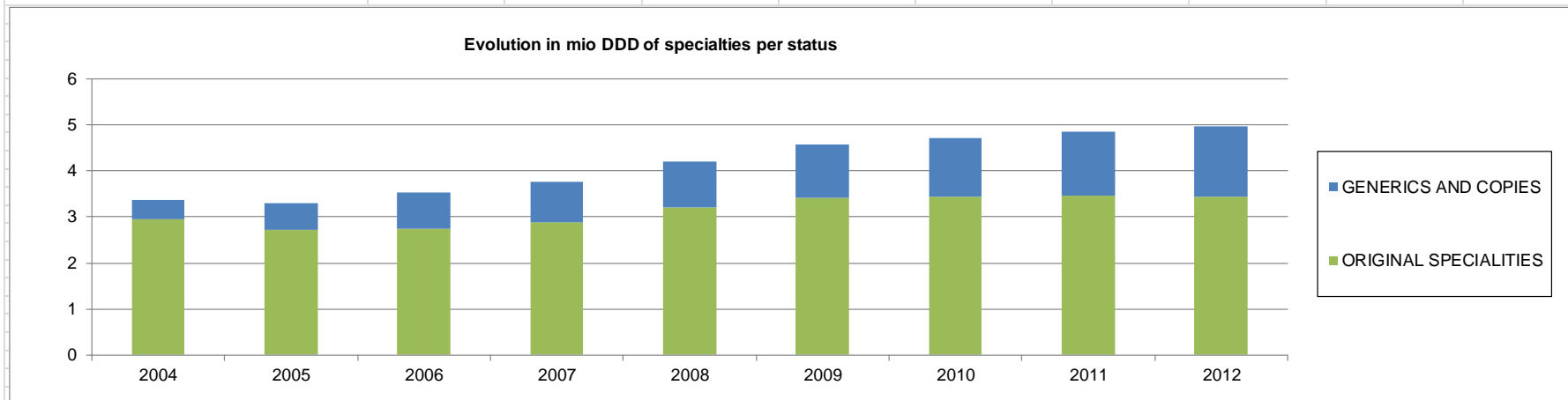
3.1.4 Verdeling van de farmaceutische specialiteiten volgens hun statuut (tabel 3.1.4)

Door de invoering van het referentierugbetalingssysteem op 1 juni 2001, is het aandeel van de generieken in het gebruik van de geneesmiddelen gestegen. De gemiddelde arts schrijft in 2012 zo'n 31% (uitgedrukt in DDD) geneesmiddelen voor onder de vorm van een generiek.

We merken op dat, indien men rekening zou houden met de originele specialiteiten die in prijs gedaald zijn tot het niveau van de generieken (deze « goedkope originele specialiteiten » werden niet opgenomen in de tabel), men zou uitkomen op 53,2% van het aantal voorschriften.

Tabel 3.1.4 Voorschriften van de algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: overzicht van farmaceutische specialiteiten volgens het statuut - volume (in DDD)

Status	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ORIGINAL SPECIALITIES	2.959.407.996	2.711.914.151	2.740.360.631	2.881.237.675	3.196.003.850	3.407.022.354	3.437.420.515	3.463.545.190	3.436.038.899
GENERICS AND COPIES	419.122.062	595.836.630	788.382.701	874.647.493	1.017.714.439	1.164.157.150	1.288.066.349	1.385.490.378	1.523.140.643
TOTAL	3.378.530.058	3.307.750.781	3.528.743.332	3.755.885.168	4.213.718.289	4.571.179.504	4.725.486.864	4.849.035.568	4.959.179.542

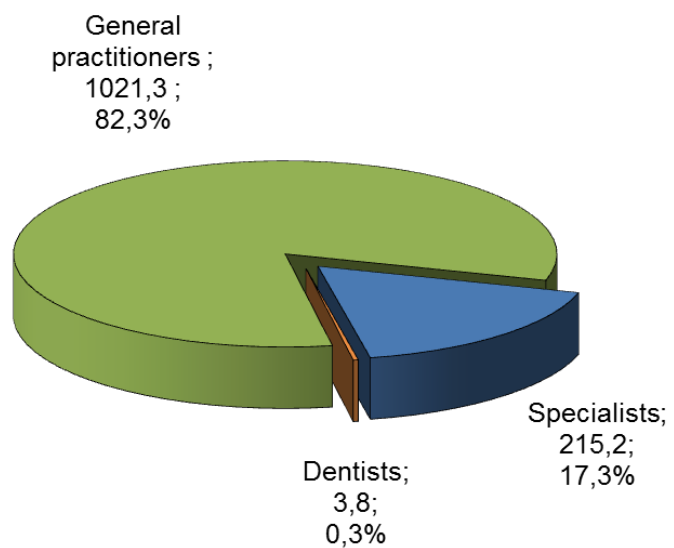
3.2. Gegevens volgens voorschrijver

3.2.1 Verdeling van de voorschriften over de voorschrijvers in 2012 (tabel 3.2.1)

Zoals in de voorbije jaren blijkt uit dit taartdiagram dat in 2012 het merendeel (82,3%) van het volume van de geneesmiddelen (in DDD/1000 rechthebbenden/dag) voorgeschreven wordt door de algemeen geneeskundigen.

Er is wel een toename van het voorschrijven door geneesheren-specialisten. Dit komt omdat nieuwe geneesmiddelen meestal ingeschreven worden met bijzondere vergoedingsvoorwaarden (hoofdstuk IV van de lijst van de vergoedbare farmaceutische specialiteiten). De eerste diagnose wordt dan altijd gesteld door een geneesheer-specialist.

Tabel 3.2.1 Verdeling van de voorschriften over de voorschrijvers in 2012 in DDD/1000 rechthebbenden/dag

3.3 Gedetailleerde gegevens over bepaalde therapeutische klassen

Hierna volgen gegevens over een aantal specifieke geneesmiddelengroepen.

3.3.1 Geneesmiddelen gebruikt bij astma en COPD (tabellen 3.3.1. a tot en met d)

Het volume voorgeschreven geneesmiddelen voor het ademhalingsstelsel blijft, na een periode van afname, toenemen sinds 2007. In de verschillende klassen is er een langzame daling van de zuivere inhalatiecorticoïden, maar we zien een volgehouden verhoging van de vaste geneesmiddelencombinaties (hoofdzakelijk sympathicomimetica + corticoïden). De daling van het voorschrijven van xanthinen (theofylline) zet zich door, wat overeenkomt met de richtlijnen.

In 2012 kregen ongeveer 1.430.921 patiënten een behandeling met één of meer middelen tegen astma en COPD. De patiënten werden ingedeeld volgens leeftijd in de volgende categorieën: 0-15 jaar, 16-45 jaar en meer dan 45 jaar. De eerste groep wordt verondersteld de kinderen met astma te omvatten, de tweede groep de volwassen astmatici en de laatste groep vooral de patiënten met COPD. Er zijn duidelijke verschillen merkbaar in de behandelingswijze van deze patiënten.

Meer dan de helft van de kinderen worden behandeld met inhalatieparasymphicolitica en/of beta2-mimetica of een orale leukotrienreceptorantagonist. De helft van de kinderen onder behandeling krijgen inhalatiecorticoïden.

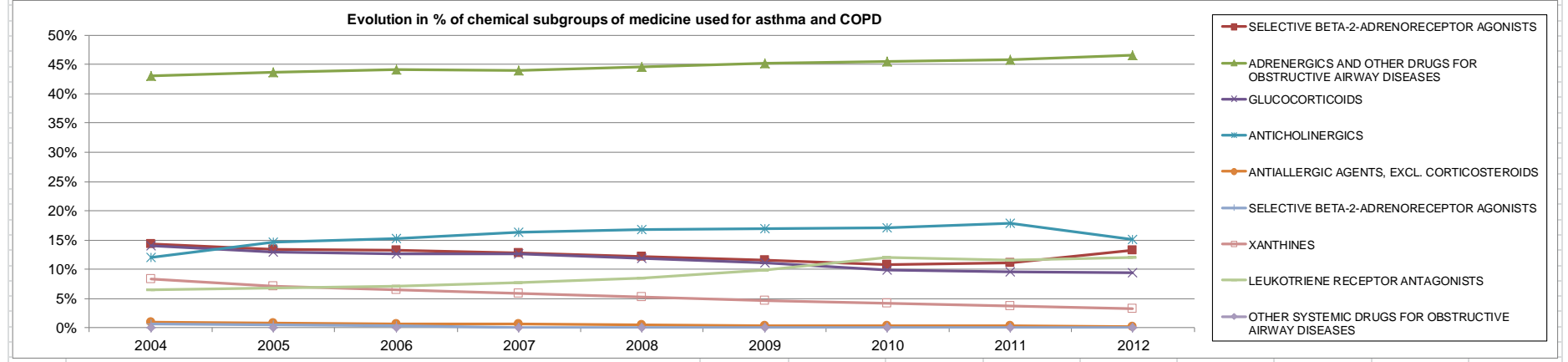
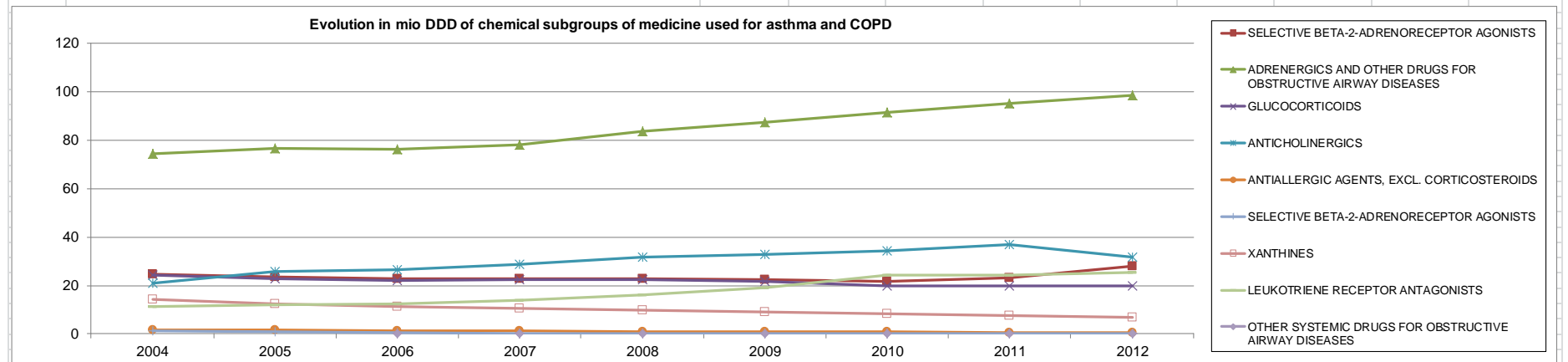
Bij de volwassen astmalijders krijgt ongeveer één vierde zuivere inhalatiecorticoïden. Diegenen die een langwerkende beta2-agonist in aerosol met enkel dat geneesmiddel nemen, zijn veel minder talrijk (verhouding van 1 op 18) dan diegenen die een aerosol met een combinatie van een corticoïde met een LABA (Long-Acting Beta-Agonist) gebruiken. Deze keuze van een vaste combinatie maakt het moeilijker om de behandeling regelmatig aan te passen in functie van de behandelingsfase van astma (vroegere step-up en step-down).

Bij de patiënten die verondersteld worden hoofdzakelijk te lijden aan COPD eerder dan aan astma, worden de inhalatiecorticoïden geassocieerd aan een LABA vaker voorgeschreven dan zuivere inhalatiecorticoïden (verhouding van 2,2 tegen 1). Dit voorschrift van een vaste combinatie van ICS (Inhaled Corticosteroids) met een LABA moet volgens de geldende richtlijnen (GOLD) voorbehouden worden voor de ernstige en zeer ernstige graden van COPD (GOLD III en IV) met herhaalde exacerbaties. Het aantal gevallen dat deze behandeling in vaste combinatie volgt, overschrijdt ruim het aantal patiënten dat volgens de Belgische epidemiologische schattingen aan COPD GOLD III-IV lijdt.

Sinds de overgang van deze geneesmiddelen naar hoofdstuk II is het aantal DDD van geneesmiddelen dat toegediend wordt via een vernevelaar gevoelig gestegen (in absolute en relatieve waarde).

Tabel 3.3.1. a Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: geneesmiddelen gebruikt bij astma en COPD – volume (in DDD)

ATC	Chemical subgroup	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
R03AC	SELECTIVE BETA-2-ADRENORECEPTOR AGONISTS	24.807.098	23.465.722	22.855.421	22.733.425	22.970.835	22.609.098	21.587.583	23.112.268	28.193.820
R03AK	ADRENERGICS AND OTHER DRUGS FOR OBSTRUCTIVE AIRWAY DISEASES	74.523.539	76.574.357	76.239.537	78.162.662	83.889.455	87.630.890	91.451.004	95.186.561	98.599.590
R03BA	GLUCOCORTICIDS	24.208.028	22.691.890	22.000.279	22.392.687	22.480.069	21.722.353	19.923.014	19.917.983	19.984.929
R03BB	ANTICHOLINERGICS	20.871.234	25.750.054	26.474.111	28.898.971	31.622.351	32.920.041	34.334.164	37.064.345	31.835.035
R03BC	ANTIALLERGIC AGENTS, EXCL. CORTICOSTEROIDS	1.656.312	1.519.398	1.260.871	1.133.653	1.009.199	824.318	714.082	665.594	581.869
R03CC	SELECTIVE BETA-2-ADRENORECEPTOR AGONISTS	1.096.187	830.453	555.487	159.571	124.985	111.977	103.087	90.632	82.634
R03DA	XANTHINES	14.423.962	12.509.241	11.281.045	10.436.143	9.930.560	9.033.935	8.418.954	7.701.845	6.975.729
R03DC	LEUKOTRIENE RECEPTOR ANTAGONISTS	11.324.742	11.880.464	12.420.548	13.771.531	16.158.755	19.149.215	24.217.493	24.247.545	25.363.293
R03DX	OTHER SYSTEMIC DRUGS FOR OBSTRUCTIVE AIRWAY DISEASES			2.875	21.975	27.947	38.044	49.986	67.079	91.162
Total		172.911.101	175.221.579	173.090.173	177.710.618	188.214.156	194.039.871	200.799.367	208.053.852	211.708.062

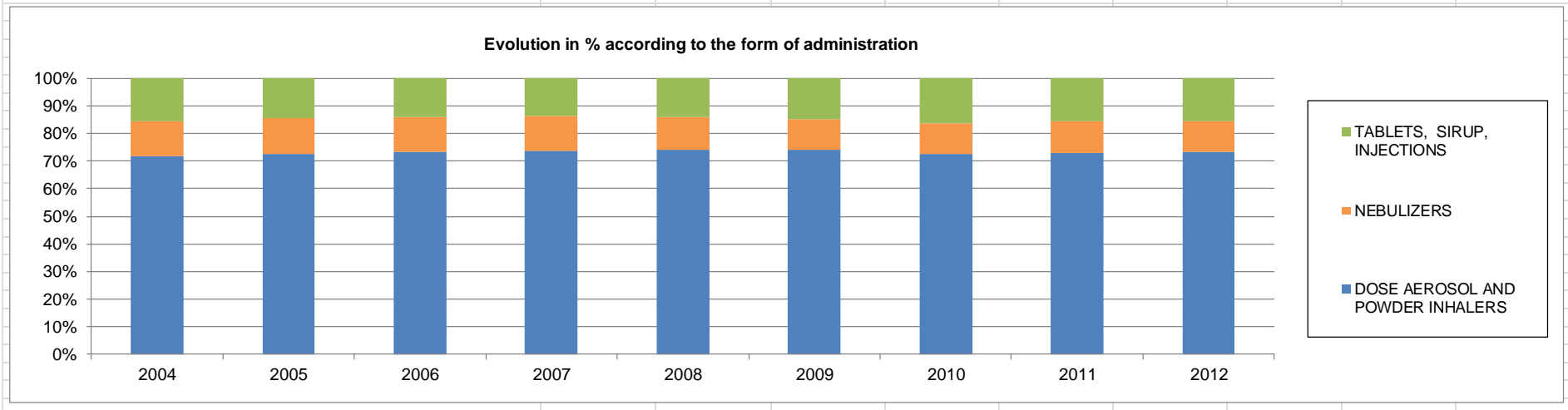
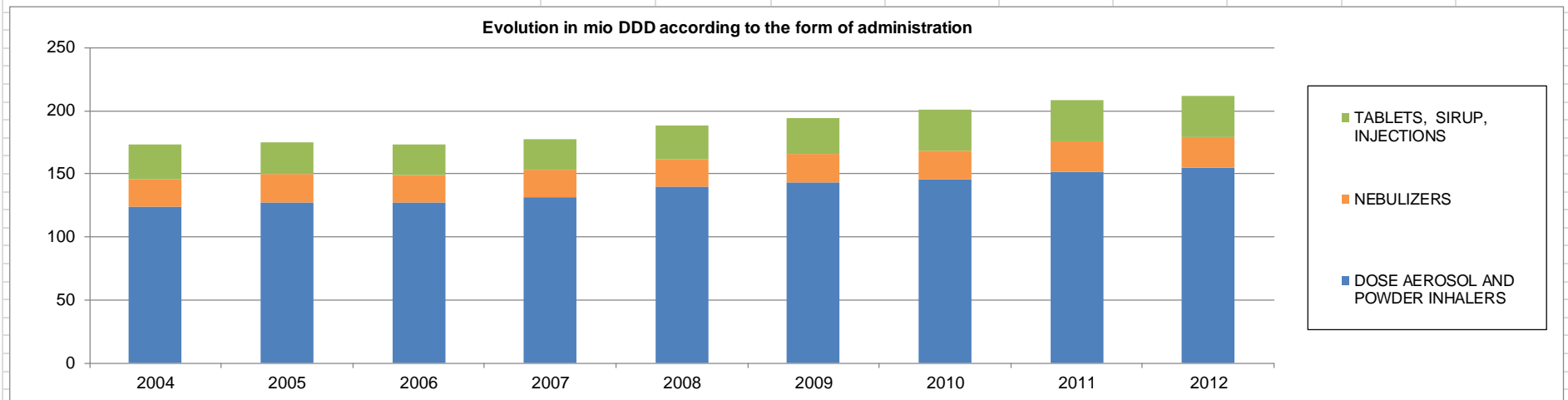

Tabel 3.3.1. b Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: geneesmiddelen gebruikt bij astma en COPD – aantal patiënten

ATC	Drug class	0 to 16 years	16 to 45 years	Older than 45 years	Total
R03	Drugs for obstructive airway diseases	366.982	336.557	727.382	1.430.921
R03BB	Anticholinergics	200.185	22.806	152.412	375.403
R03BA	Glucocorticoids	190.468	82.411	175.253	448.132
R03AK06 and/or R03AK07	Salmeterol + formoterol in combination with other drugs	37.427	167.292	388.144	592.863
R03AC12 and/or R03AC13	Salmeterol and/or formoterol	2.239	4.666	22.206	29.111
(1)	Other drugs for asthma and COPD	247.858	173.521	392.007	813.386
	<i>of which salmeterol and/or formoterol without glucocorticoids</i>	481	2.588	11.570	14.639
	<i>who also use oxygen (V03AN01)</i>	89	356	14.104	14.549
% of the total number of patients taking medicine used for asthma and COPD					
R03	Drugs for obstructive airway diseases	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
R03BB	Anticholinergics	54,5%	6,8%	21,0%	26,2%
R03BA	Glucocorticoids	51,9%	24,5%	24,1%	31,3%
R03AK06 and/or R03AK07	Salmeterol + formoterol in combination with other drugs	10,2%	49,7%	53,4%	41,4%
R03AC12 and/or R03AC13	Salmeterol and/or formoterol	0,6%	1,4%	3,1%	2,0%
(1)	Other drugs for asthma and COPD	67,5%	51,6%	53,9%	56,8%
	<i>of which salmeterol and/or formoterol without glucocorticoids</i>	0,1%	0,8%	1,6%	1,0%
	<i>who also use oxygen (V03AN01)</i>	0,0%	0,1%	1,9%	1,0%
(1) Medicine pertaining to the group of "Other medicine used for asthma and COPD" :					
ATC	Chemical substance				
R03AC02	SALBUTAMOL				
R03AC18	INDACATEROL				
R03AK03	FENOTEROL AND OTHER DRUGS FOR OBSTRUCTIVE AIRWAY DISEASES				
R03AK04	SALBUTAMOL AND OTHER DRUGS FOR OBSTRUCTIVE AIRWAY DISEASES				
R03BC01	CROMOGLICIC ACID				
R03CC02	SALBUTAMOL				
R03DA04	THEOPHYLLINE				
R03DC01	ZAFIRLUKAST				
R03DC03	MONTELUKAST				
R03DX05	OMALIZUMAB				

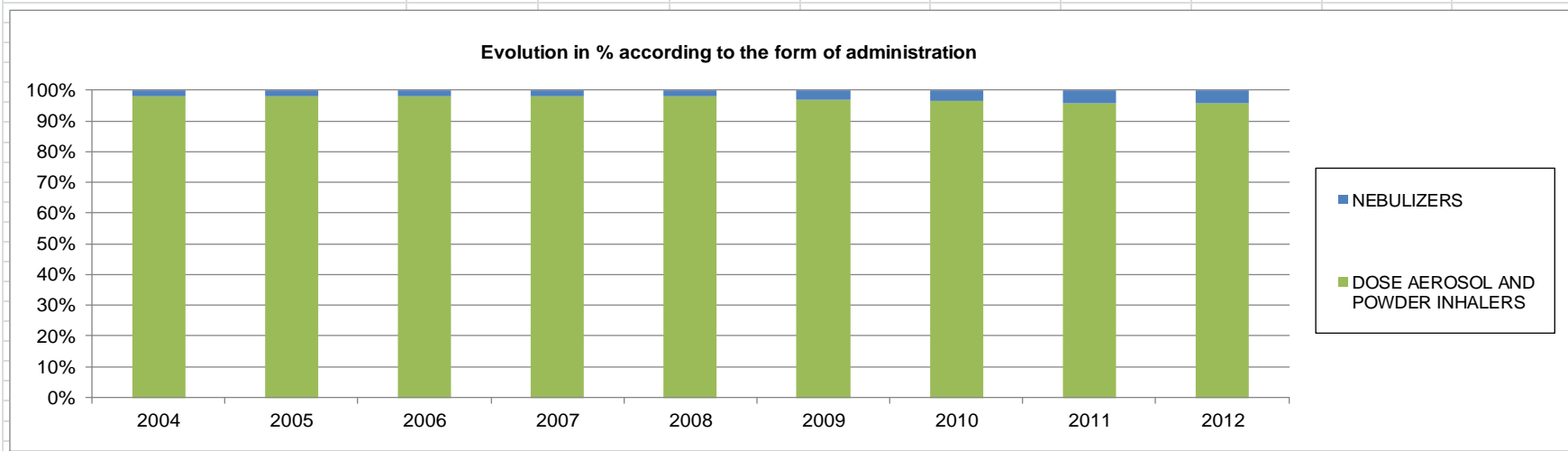
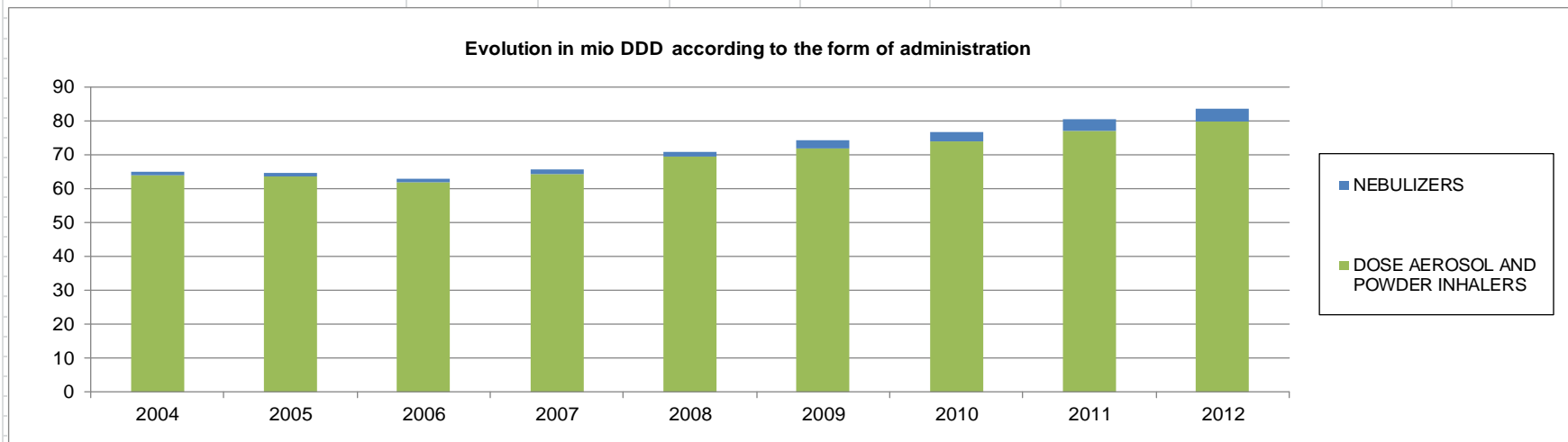
Tabel 3.3.1. c Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: geneesmiddelen gebruikt bij astma en COPD (R03) volgens toedieningsvorm – volume (in DDD)

Drug administration	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
DOSE AEROSOL AND POWDER INHALERS	124.173.703	126.902.342	127.188.834	131.254.901	139.414.996	143.486.632	145.642.355	151.861.618	154.966.025
NEBULIZERS	21.892.508	23.099.079	21.641.384	22.066.498	22.556.913	22.220.067	22.367.492	24.085.133	24.229.218
TABLETS, SIRUP, INJECTIONS	26.844.891	25.220.158	24.259.954	24.389.220	26.242.247	28.333.172	32.789.521	32.107.101	32.512.818
TOTAL	172.911.101	175.221.579	173.090.173	177.710.618	188.214.156	194.039.871	200.799.367	208.053.852	211.708.062

Tabel 3.3.1. d Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: corticoïden gebruikt bij astma en COPD volgens toedieningsvorm – volume (in DDD)

Drug administration	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
DOSE AEROSOL AND POWDER INHALERS	63.811.974	63.473.940	61.865.375	64.280.043	69.329.328	72.006.933	73.950.830	77.199.948	79.779.045
NEBULIZERS	1.248.147	1.327.083	1.187.253	1.234.765	1.373.212	2.222.370	2.688.658	3.359.725	3.703.600
TOTAL	65.060.121	64.801.023	63.052.628	65.514.807	70.702.539	74.229.303	76.639.489	80.559.673	83.482.645

3.3.2 Antibiotica (tabellen 3.3.2. a tot en met c)

De globale evolutie, in DDD uitgedrukt, toont ons een lichte daling in 2006 t.o.v. 2005, vervolgens een duidelijke stijging in 2007, 2008 en 2009, een lichte daling in 2010 en in 2011 en 2012 weer een stijging. Deze evolutie kan verschillen al naar gelang de klasse van antibiotica (zie hieronder).

Als we de evolutie van de laatste jaren bekijken per antibioticaklasse dan zien we een constante verhoging in het voorschrijven van amoxicilline (waarvan de aanbevolen DDD werd verhoogd), wat overeenstemt met de aanbevelingen. De hoeveelheid voorschriften van amoxicilline in vergelijking met het geheel amoxicilline-clavulaanzuur + amoxicilline blijft langzaam verbeteren, wat eveneens in overeenstemming is met de aanbevelingen. Na een duidelijke vermindering in 2004, steeg het voorschrijven van macroliden (en verwante middelen) terug in 2005, bleef stabiel in 2006, is terug gestegen in 2007, 2008 en 2009, daalde vervolgens in 2010 om weer te stijgen in 2011 en 2012. Het blijft belangrijk bij kinderen (13,4 tot 14,4% volgens de leeftijdscategorie indien voorgeschreven door een huisarts en een beetje meer indien het wordt voorgeschreven door een kinderarts bij de 6-10-jarigen: 22,5%). Zo'n veelvuldige keuze van macroliden strookt niet met de voorschrijfaanbevelingen.

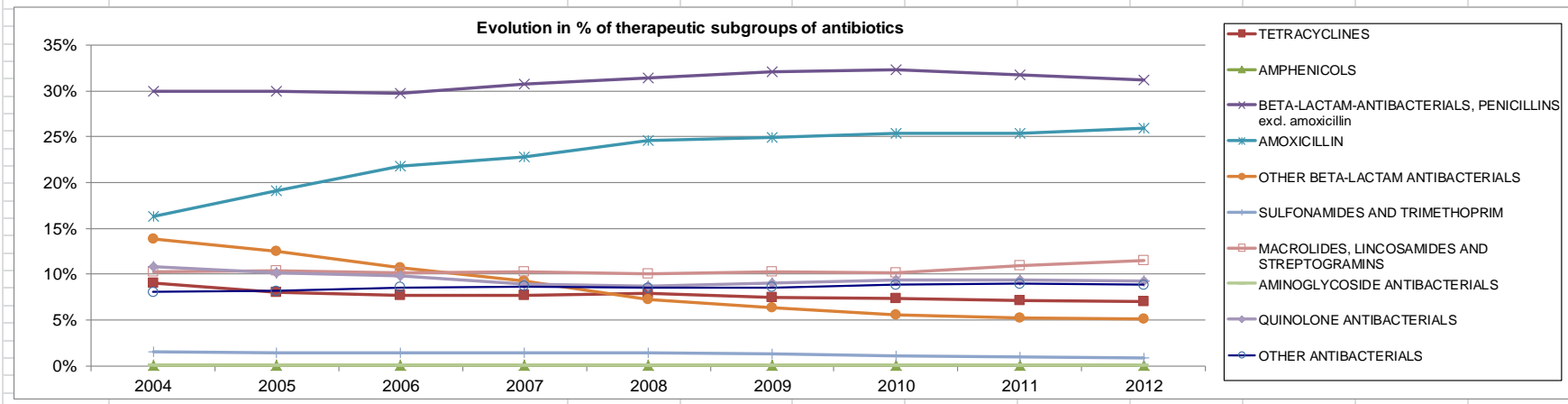
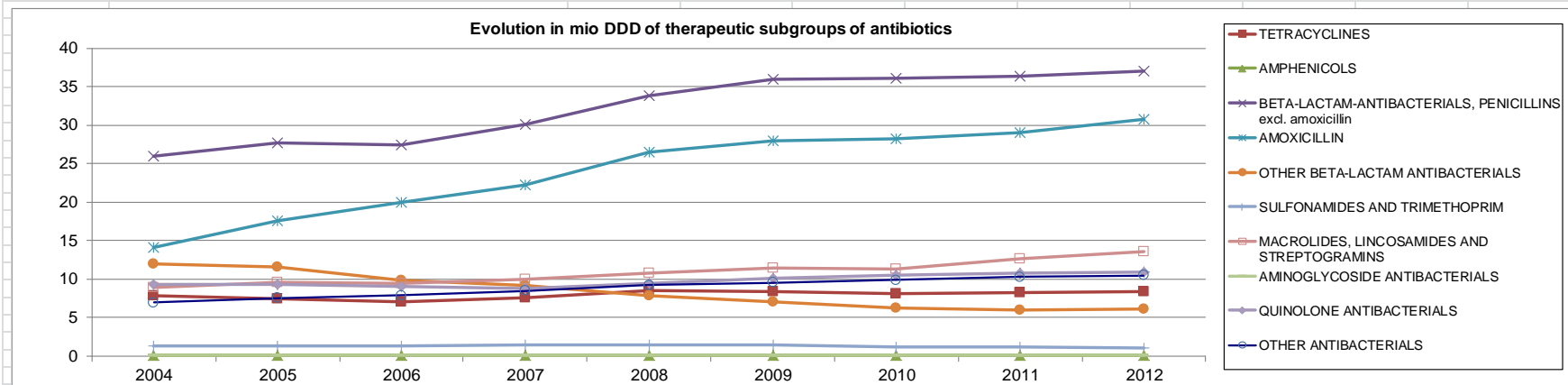
Voor het geheel van de algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen is de algemene tendens dus een lichte stijging in aantal voorgeschreven DDD's antibiotica in 2012 ten opzichte van 2011 en 2010, voor alle klassen van antibiotica. We moeten de nadruk leggen op de blijvende groei van de voorschriften van chinolonen.

Het gaat hier over voorschriften bekeken over een kalenderjaar.

Een meer correcte interpretatie van de evolutie in voorschrijven van antibiotica moet rekening houden met elementen die niet in deze evaluatie zijn opgenomen, onder andere de evolutie van de aanbevolen dosis (verhoging van de DDD voor amoxicilline), de epidemiologie van luchtweginfecties (soms twee epidemische episodes in een kalenderjaar) en van de evolutie van het aantal rechthebbenden. Analyses die deze factoren mee in rekening brengen, werden gerealiseerd en gepubliceerd door het RIZIV en/of BAPCOC en geven een andere kijk die aantoont dat er de laatste jaren geen toename is in het aantal voorschriften per inwoner voor antibiotica.

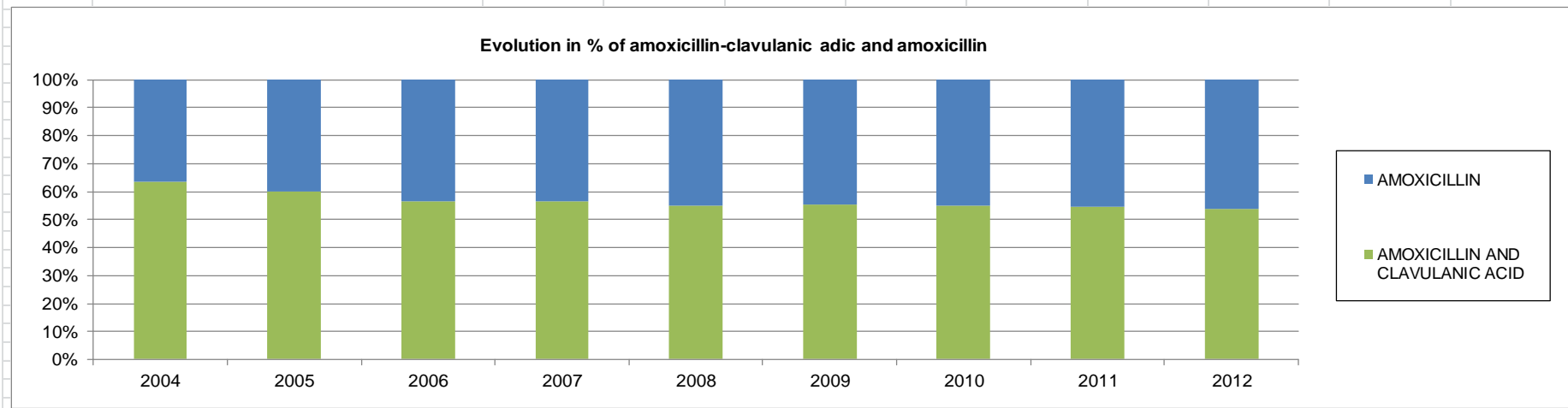
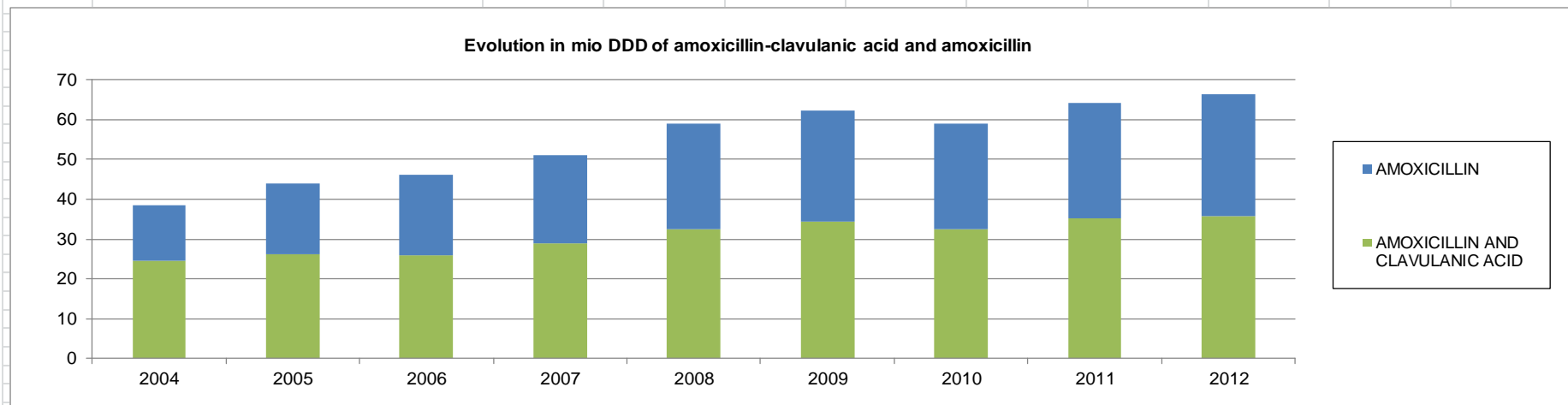
Tabel 3.3.2. a Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: antibiotica – volume (in DDD)

ATC	Chemical subgroup	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
J01A	TETRACYCLINES	7.828.423	7.426.711	7.061.108	7.556.589	8.550.396	8.316.179	8.152.779	8.220.853	8.362.952
J01B	AMPHENICOLS	89.247	91.493	79.536	85.516	77.430	45.317	66.210	63.980	63.685
J01C excl. J01CA04	BETA-LACTAM-ANTIBACTERIALS, PENICILLINS excl. amoxicillin	25.895.345	27.626.465	27.358.737	30.086.166	33.863.537	35.883.988	36.009.918	36.321.253	36.941.381
J01CA04	AMOXICILLIN	14.090.411	17.578.840	20.013.311	22.278.066	26.481.757	27.895.906	28.251.626	29.047.072	30.681.711
J01D	OTHER BETA-LACTAM ANTIBACTERIALS	11.929.686	11.546.584	9.818.288	9.116.152	7.868.997	7.045.133	6.180.086	5.987.802	6.077.191
J01E	SULFONAMIDES AND TRIMETHOPRIM	1.351.875	1.317.900	1.339.019	1.412.753	1.484.430	1.420.320	1.218.571	1.192.020	1.058.251
J01F	MACROLIDES, LINCOSAMIDES AND STREPTOGRAMINS	8.848.999	9.515.502	9.383.902	10.007.781	10.764.794	11.443.858	11.344.166	12.585.517	13.581.527
J01G	AMINOGLYCOSIDE ANTIBACTERIALS	70.935	61.367	59.923	54.741	53.877	52.939	50.642	51.316	49.008
J01M	QUINOLONE ANTIBACTERIALS	9.351.054	9.352.409	9.000.343	8.766.361	9.404.950	10.122.494	10.444.457	10.762.369	10.962.444
J01X	OTHER ANTIBACTERIALS	6.947.959	7.548.367	7.867.755	8.484.861	9.182.628	9.562.608	9.836.654	10.263.588	10.481.902
	Total	86.403.934	92.065.637	91.981.920	97.848.984	107.732.795	111.788.740	111.555.109	114.495.770	118.260.052

Tabel 3.3.2. b Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: verband tussen amoxicilline-clavulaanzuur en amoxicilline

ATC	Chemical subgroup	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
J01CR02	AMOXICILLIN AND CLAVULANIC ACID	24.496.414	26.274.399	26.030.195	28.823.881	32.463.434	34.501.835	32.530.387	35.104.687	35.830.735
J01CA04	AMOXICILLIN	14.090.411	17.578.840	20.013.311	22.278.066	26.481.757	27.895.906	26.536.642	29.047.072	30.681.711
	Total	38.586.825	43.853.239	46.043.505	51.101.947	58.945.191	62.397.741	59.067.028	64.151.759	66.512.446
In % of total										
J01CR02	AMOXICILLIN AND CLAVULANIC ACID	63,5%	59,9%	56,5%	56,4%	55,1%	55,3%	55,1%	54,7%	53,9%
J01CA04	AMOXICILLIN	36,5%	40,1%	43,5%	43,6%	44,9%	44,7%	44,9%	45,3%	46,1%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tabel 3.3.2. c Voorschriften van officieel erkende algemeen geneeskundigen en kinderartsen: vergelijking van het voorschrijven van antibiotica aan kinderen door algemeen geneeskundigen en kinderartsen – volume (in DDD)

ATC-4	Pharmacological subgroup	Officially certified general practitioners - Volume (in DDD)				Paediatricians - Volume (in DDD)			
		0 to 5 years	in %	6 to 10 years	in %	0 to 5 years	in %	6 to 10 years	in %
J01A	TETRACYCLINES	1.615	0,1%	3.851	0,2%	40	0,0%	640	0,2%
J01B	AMPHENICOLS	4.207	0,1%	1.613	0,1%	5.584	0,4%	1.655	0,5%
J01C	BETA-LACTAM ANTIBACTERIALS, PENICILLINS	2.595.010	80,8%	1.618.939	78,3%	949.184	73,2%	183.978	53,3%
J01D	OTHER BETA-LACTAM ANTIBACTERIALS	98.695	3,1%	79.911	3,9%	97.749	7,5%	38.200	11,1%
J01E	SULFONAMIDES AND TRIMETHOPRIM	52.310	1,6%	27.543	1,3%	26.128	2,0%	7.678	2,2%
J01F	MACROLIDES, LINCOSAMIDES AND STREPTOGRAMINS	443.968	13,8%	298.787	14,4%	174.294	13,4%	77.649	22,5%
J01G	AMINOGLYCOSIDE ANTIBACTERIALS	90	0,0%	143	0,0%	2.945	0,2%	6.058	1,8%
J01M	QUINOLONE ANTIBACTERIALS	2.770	0,1%	3.891	0,2%	3.400	0,3%	5.250	1,5%
J01X	OTHER ANTIBACTERIALS	13.914	0,4%	34.140	1,7%	37.247	2,9%	24.033	7,0%
Total		3.212.579	100,0%	2.068.817	100,0%	1.296.570	100,0%	345.140	100,0%

3.3.3 Antidepressiva (tabellen 3.3.3. a en b)

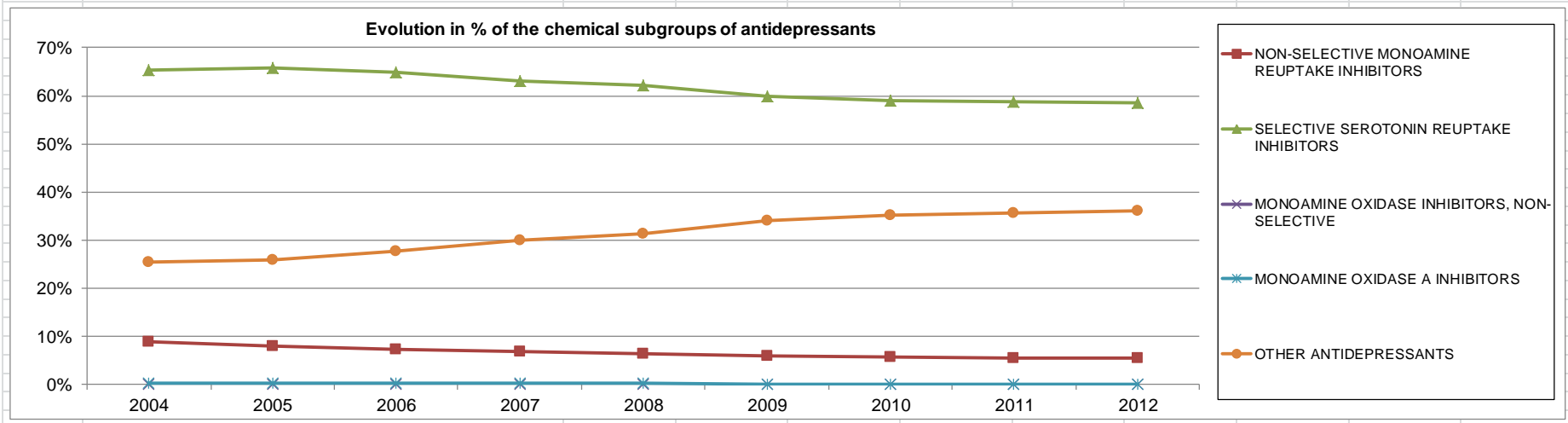
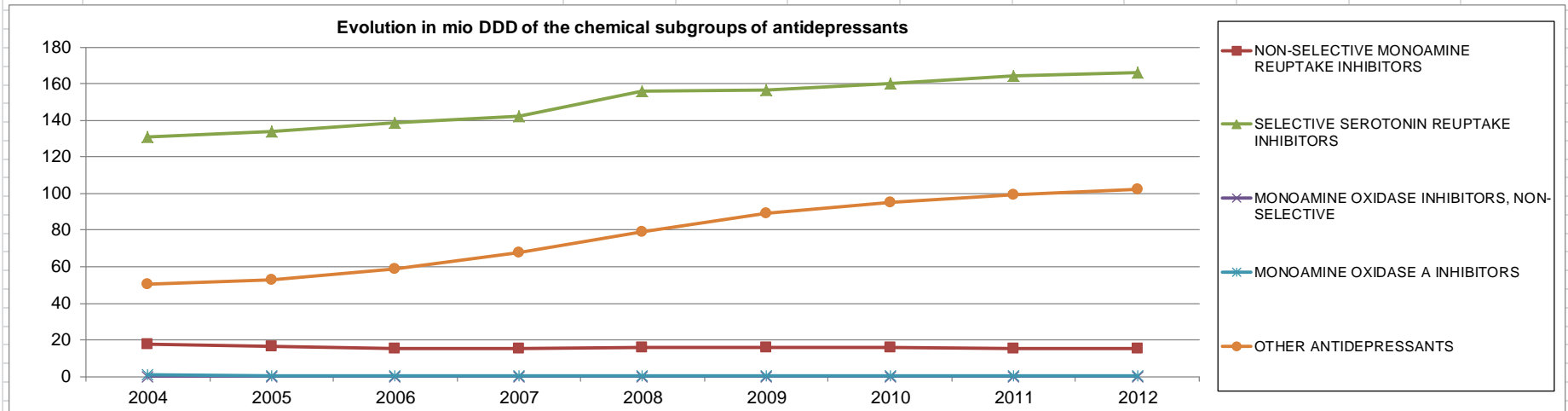
Het aantal DDD van antidepressiva die terugbetaald worden door het RIZIV blijft groeien, in het bijzonder de selectieve serotonine-heropnameremmers maar vooral de nieuwe geneesmiddelen die men terugvindt in de tweede groep van de classificatie volgens het BCFI (“overige antidepressiva” in de tabel, soms ook atypische antidepressiva genoemd). Het volume in DDD van de niet-selectieve monoamine-heropnameremmers (de tricyclische antidepressiva) blijft gelijk en de niet-selectieve mao-remmers zijn van de lijst met vergoedbare geneesmiddelen geschrapt.

Het aantal personen dat minstens één verpakking van een antidepressivum terugbetaald kreeg, blijft lichtjes toenemen (ongeveer 1,17 miljoen personen in 2012 tegenover 1,15 miljoen in 2010). Ongeveer 22% van dit aantal heeft in 2012 slechts één verpakking afgeleverd gekregen, 11% van het totaal aantal patiënten kreeg minder dan 30 DDD op een jaar afgeleverd.

Dit laatste bevestigt het hoge percentage behandelingen van korte duur, wat vragen doet rijzen over de indicatie van deze behandeling.

Tabel 3.3.3. a Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: antidepressiva – volume (in DDD)

ATC	Chemical subgroup	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
N06AA	NON-SELECTIVE MONOAMINE REUPTAKE INHIBITORS	17.673.975	16.469.156	15.547.715	15.315.517	15.882.972	15.815.728	15.823.078	15.380.946	15.362.966
N06AB	SELECTIVE SEROTONIN REUPTAKE INHIBITORS	130.879.271	134.061.687	138.623.968	142.574.349	156.008.804	156.697.209	160.318.162	164.498.744	165.831.845
N06AF	MONOAMINE OXIDASE INHIBITORS, NON-SELECTIVE	680	627	451	250	225	325	350	50	0
N06AG	MONOAMINE OXIDASE A INHIBITORS	704.697	572.242	496.526	438.965	432.750	385.035	357.267	337.265	327.508
N06AX	OTHER ANTIDEPRESSANTS	50.685.372	52.793.278	58.959.833	67.872.617	78.882.614	89.128.291	95.376.531	99.563.833	102.205.996
	Total	199.943.996	203.896.991	213.628.493	226.201.698	251.207.364	262.026.588	271.875.389	279.780.838	283.728.314

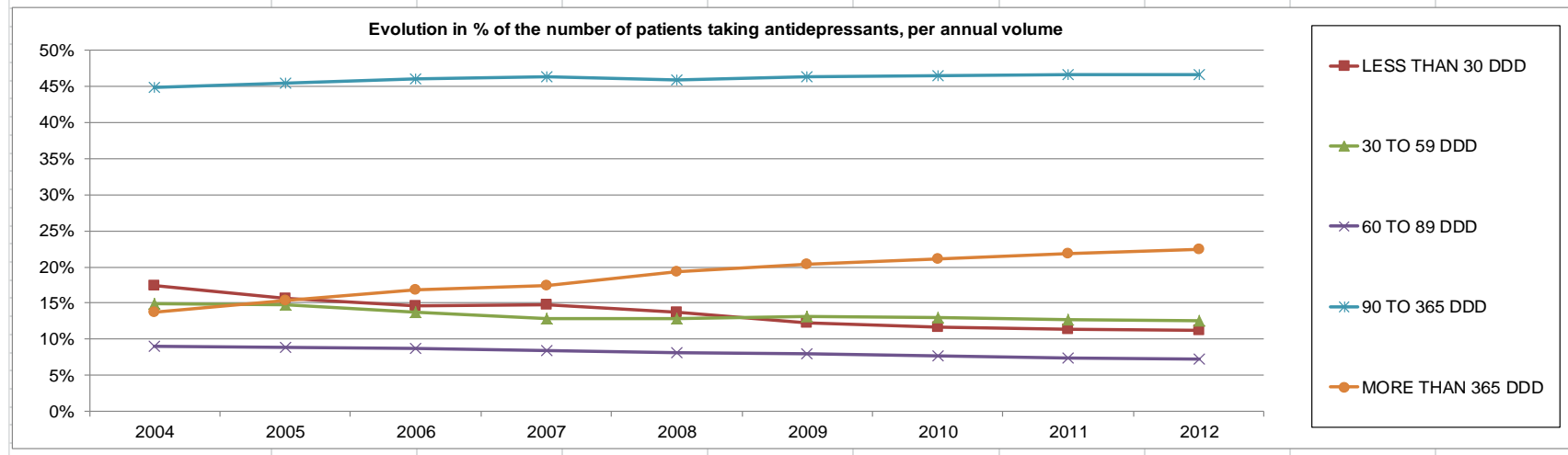
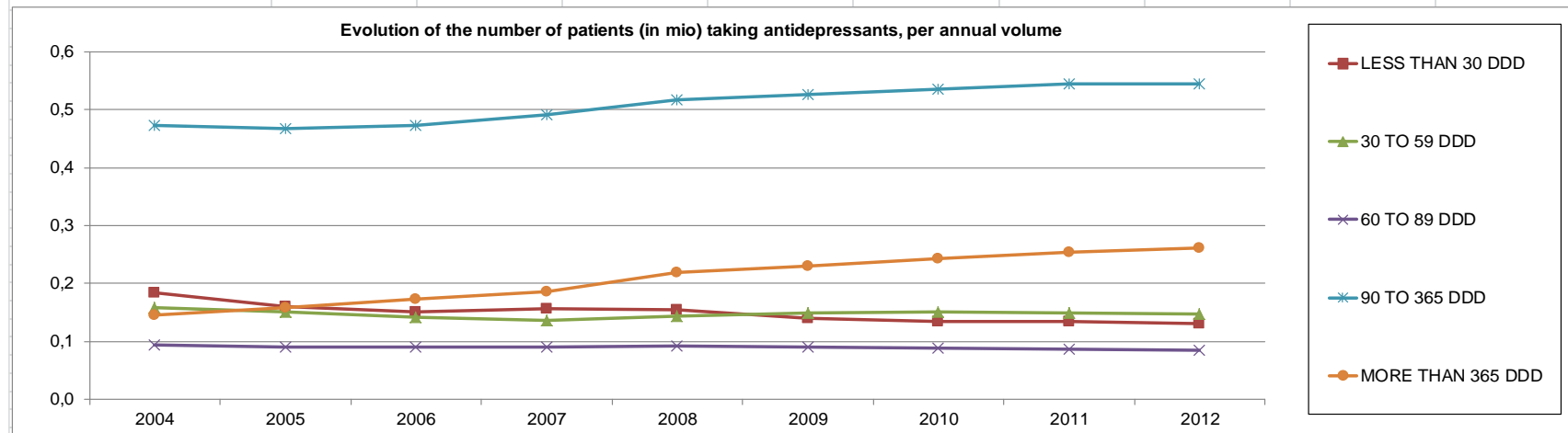

Tabel 3.3.3. b Verdeling van de patiënten die een antidepressivum hebben genomen – volume (in DDD)

Use of antidepressants in 2012	Number of patients	Of whom only one package has been taken
1. Less than 30 DDD	130.584	119.655
2. 30 to 59 DDD	146.831	103.593
3. 60 to 89 DDD	83.939	16.335
4. 90 to 365 DDD	545.455	19.358
5. More than 365 DDD	262.250	0
TOTAL	1.169.059	258.941
<p><u>Observation:</u> amongst the antidepressants, there are some large-sized packages available in 2012 of which the DPP (the number of DDD per package) is above 89.</p> <p><u>Examples:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Fluoxetine Divule 20 mg divisible tablets (100 x) - Citalopram EG 20 mg tablets (98 x) 		

Tabel 3.3.3. c Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: antidepressiva – aantal patiënten per jaarlijks volume (in mio DDD)

Number of DDD per year	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
LESS THAN 30 DDD	184.236	160.493	150.073	157.266	155.213	139.195	133.757	133.630	130.584
30 TO 59 DDD	157.530	151.258	141.598	136.435	144.512	149.141	150.559	148.520	146.831
60 TO 89 DDD	94.561	91.169	90.223	89.785	92.407	90.255	88.171	86.743	83.939
90 TO 365 DDD	472.855	466.725	473.471	491.636	516.720	526.595	536.209	545.327	545.455
MORE THAN 365 DDD	145.440	157.936	172.517	185.097	218.806	230.973	243.302	254.716	262.250
Total	1.054.622	1.027.581	1.027.882	1.060.219	1.127.658	1.136.159	1.151.998	1.168.936	1.169.059

3.3.4 Middelen tegen Alzheimer (tabel 3.3.4)

Het aantal patiënten dat een terugbetaling van een geneesmiddel tegen Alzheimer gekregen heeft, stabiliseert zich en situeert zich rond de 48.060 personen in 2012 (tegenover 46.854 personen in 2010) met een waarschijnlijk toereikende therapietrouw (ongeveer 319 DDD gemiddeld per jaar).

20% van de patiënten die met deze geneesmiddelen behandeld werden, hebben gedurende het tweede semester van 2012 één of meerdere neuroleptica voorgeschreven gekregen. Voor de patiënten die ook een neurolepticum kregen voorgeschreven, was dit hoofdzakelijk een zogenaamd atypisch neurolepticum (69% van de gevallen).

Tabel 3.3.4 Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: aantal patiënten dat een anti-Alzheimermiddel (N06D) neemt

Drug class	Number of patients (1)	Volume (DDD) (2)	Average volume per patient (3)=(2)/(1)	
Anti-dementia (N06D)	48.060	15.348.620	319,4	
Number of patients taking an anti-dementia as well as a neuroleptic agent in the course of the second semester:				
Drug class	Number of patients (1)	In % of the patients taking anti-dementia (2)	Volume (DDD) (3)	Average volume per patient (4)=(3)/(1)
Anti-dementia (N06D)	9.795	100,0%	1.805.742	184,4
Only atypical neuroleptics (N05AH + N05AX)	6.759	69,0%	351.389	52,0
Only risperidone (N05AX08)	2.599	26,5%	76.283	29,4
Only classical neuroleptics (N05A, not including N05AH and N05AX)	2.118	21,6%	46.027	21,7
Combination of classical and atypical neuroleptics	918	9,4%	83.733	91,2
Total neuroleptics:	9.795	100,0%	481.149	49,1

3.3.5 Anti-epileptica (tabel 3.3.5)

Gabapentine is het meest voorgeschreven vergoedbare anti-epilepticum (32.9%) in alle leeftijdscategorieën (van 0 tot 65 jaar), vóór valproïnezuur (25.8%) en carbamazepine (12.6%). Pregabaline staat op de vierde plaats (7.1%).

Bij de 65-plussers is gabapentine het meest gebruikte vergoedbare anti-epilepticum, vóór valproaat en carbamazepine. Primidon is een anti-epilepticum dat verhoudingsgewijs ook meer wordt terugbetaald in deze leeftijdscategorie. Deze vaststelling doet vragen rijzen over de indicatie waarvoor deze geneesmiddelen het meest worden voorgeschreven bij 65-plussers want bepaalde anti-epileptica hebben indicaties die verschillen van epilepsie. Neuropathische pijn bij gabapentine bijvoorbeeld en gegeneraliseerde angststoornissen en neuropathische pijn bij pregabaline.

Bij de heel jonge kinderen (0 tot 5 jaar) en bij de oudere kinderen (6 tot 15 jaar) zijn valproïnezuur en carbamazepine de vergoedbare anti-epileptica die meestal worden afgeleverd.

Tabel 3.3.5 Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: eerste voorschriften van een anti-epilepticum (N03A) – aantal patiënten tijdens het 2de semester van 2012

ATC	Chemical substance	0 to 5 years	6 to 15 years	16 to 64 years	65 years and older	Total	% of the total number of patients
N03AA03	PRIMIDONE		1	427	1.189	1.617	4,6%
N03AB02	PHENYTOIN		3	252	246	501	1,4%
N03AB52	PHENYTOIN, COMBINATIONS			72	81	153	0,4%
N03AD01	ETHOSUXIMIDE		15	5	5	25	0,1%
N03AF01	CARBAMAZEPINE	36	98	2.890	1.431	4.455	12,6%
N03AF02	OXCARBAZEPINE		10	27	4	41	0,1%
N03AG01	VALPROIC ACID	271	428	6.560	1.857	9.116	25,8%
N03AG04	VIGABATRIN	8			2	10	0,0%
N03AG06	TIAGABINE			1		1	0,0%
N03AX09	LAMOTRIGINE	3	59	1.181	205	1.448	4,1%
N03AX11	TOPIRAMATE	11	63	2.048	93	2.215	6,3%
N03AX12	GABAPENTIN	7	30	6.620	4.967	11.624	32,9%
N03AX13	PHENETURIDE				1	1	0,0%
N03AX14	LEVETIRACETAM	31	63	1.129	840	2.063	5,8%
N03AX16	PREGABALIN	2	2	1.314	1.183	2.501	7,1%
N03AX18	LACOSAMIDE			16	4	20	0,1%
N03AX21	RETIGABINE			1	1	2	0,0%
TOTAL		361	755	22.260	11.990	35.366	100,0%
<p>Observation : a certain number of patients immediately receive more than one chemical substance from the first prescription onwards; they have only been counted once in the total.</p>							

3.3.6 Hart vaatstelsel (tabellen 3.3.6. a tot en met e)

Ook in 2012 heeft de stijgende trend in het voorgeschreven volume zich doorgezet. De stijging doet zich zowel voor bij de bloeddrukverlagende middelen als bij de hypolipemiërende middelen. De «andere cardiovasculaire middelen» blijven dalen in gebruik (in deze klasse zitten de hartglycosiden, de anti-aritmica en molsidomine).

Het volume van de angiotensine-receptorantagonisten (sartanen) en van de bètablokkers (uitgezonderd atenolol) blijft verder stijgen terwijl het volume van de andere antihypertensiva (o.a. diuretica, calciumantagonisten) daalt. De stijging van het volume van de ACE remmers is licht achteruitgegaan.

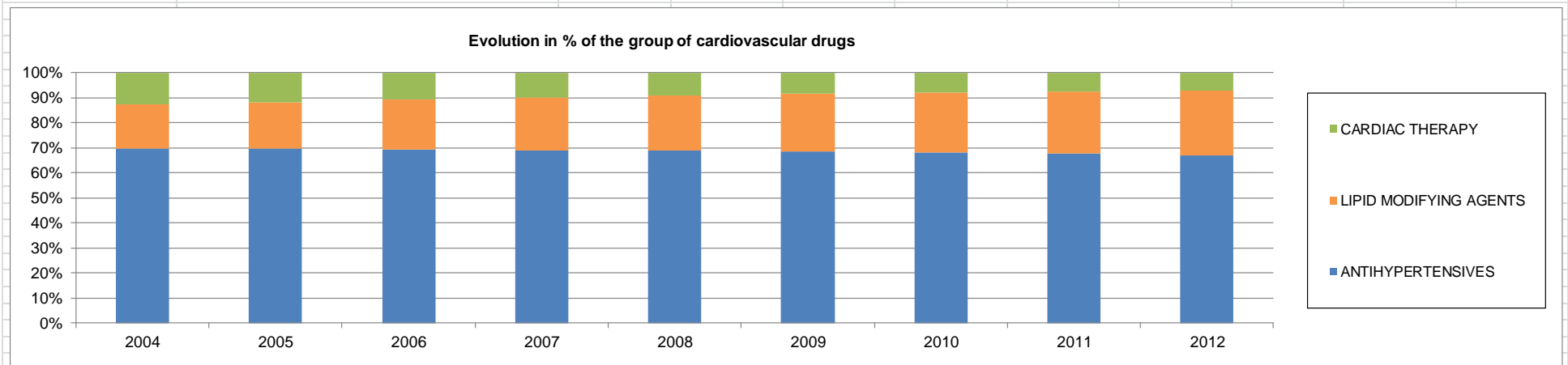
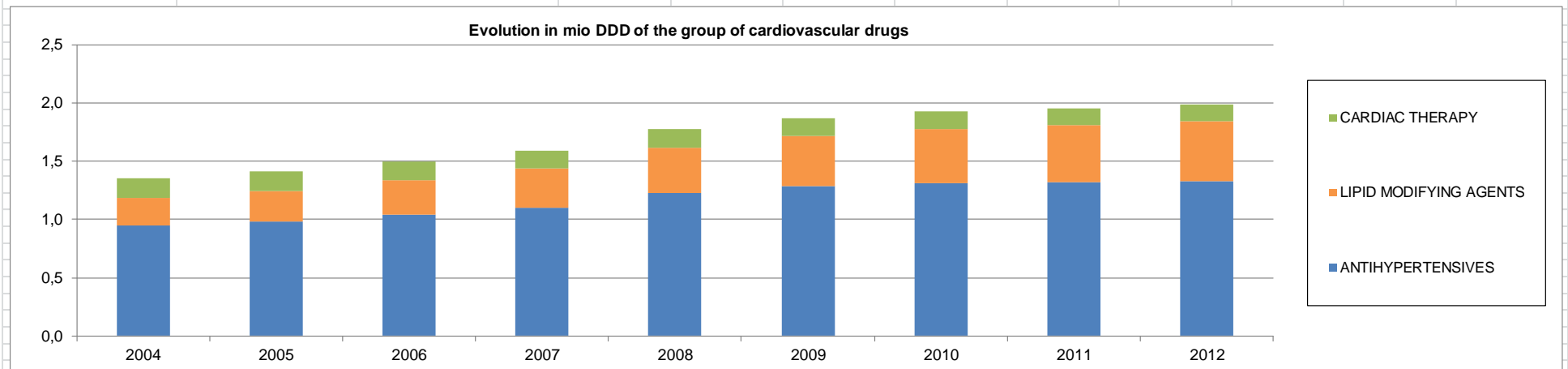
In 2012 waren 2.530.000 patiënten in behandeling met één of meer antihypertensiva. Bij de meeste klassen varieerde het voorgeschreven volume van 200 tot 300 DDD's per jaar. Een uitzondering hierop zijn de geneesmiddelen die werken op het renine-angiotensine-systeem. In deze groep werden gemiddeld 460 DDD's per patiënt en per jaar voorgeschreven. Een gedetailleerde analyse van het volume dat per patiënt aan sartanen werd voorgeschreven, toonde aan dat van deze subklasse in meer dan de helft van de gevallen meer dan één DDD per dag werd voorgeschreven. Met andere woorden, de verpakkingen met dubbele dosis werden meer voorgeschreven dan die met een enkele dosis.

In 2012 namen 1.430.000 patiënten minstens één terugbetaalde verpakking van één hypolipemiërend middel. Het aandeel van de statines binnen de hypolipemiërende middelen blijft sinds een tiental jaren stijgen. In 2010 formuleerden de tripartite werkgroep en de CTG hun aanbevelingen voor goed gebruik van statines (hoofdstuk II van de lijst van de vergoedbare farmaceutische specialiteiten). We stellen vast dat het volume van atorvastatine en rosuvastatine blijft toenemen. In mei 2012 werd de eerste generische specialiteit van atorvastatine terugbetaald. De klassen van de statines zijn dus nu hoofdzakelijk klassen van generieke producten geworden (uitgezonderd rosuvastatine).

Het volume van de fibraten blijft op eenzelfde peil.

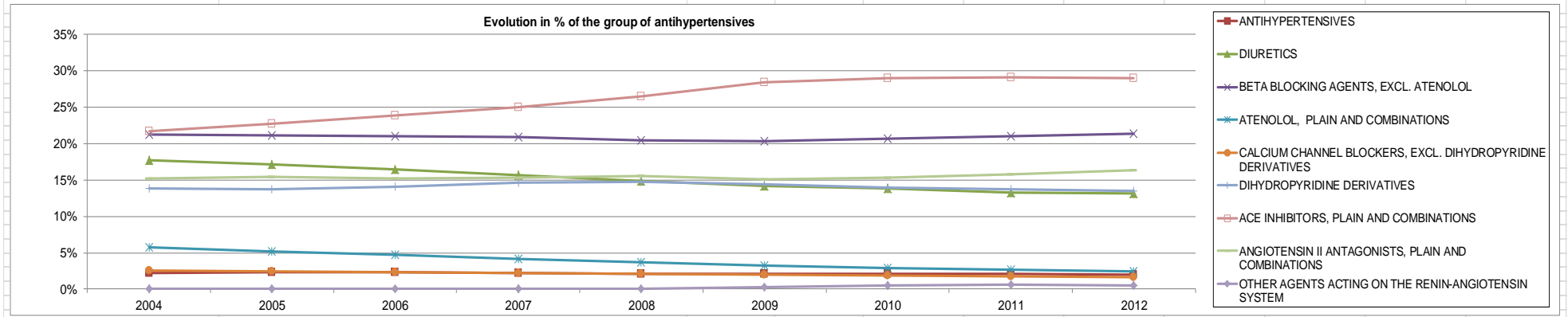
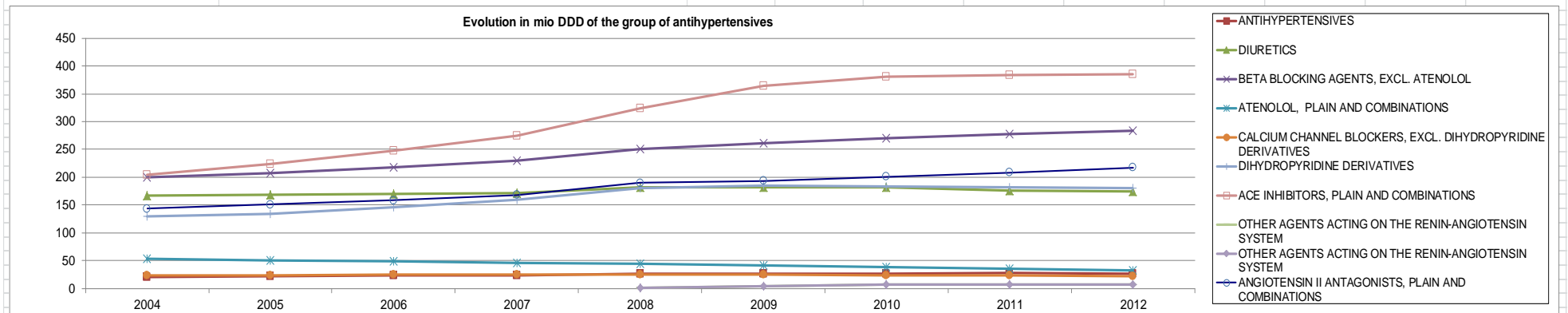
Tabel 3.3.6. a Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: cardiovasculaire geneesmiddelen – volume (in DDD)

ATC	groep	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
C02 + C03 + C07 + C08 + C09	ANTIHYPERTENSIVES	944.290.877	981.585.802	1.037.124.171	1.097.863.704	1.223.067.555	1.282.502.941	1.313.027.043	1.322.130.919	1.328.038.935
C10	LIPID MODIFYING AGENTS	238.382.792	262.298.666	298.960.569	335.330.007	393.073.733	431.003.117	462.686.158	485.746.676	513.149.374
C01	CARDIAC THERAPY	173.972.225	167.698.840	162.255.077	157.779.049	160.158.734	154.706.531	150.238.199	146.597.602	142.022.982
TOTAL		1.356.645.895	1.411.583.308	1.498.339.817	1.590.972.761	1.776.300.022	1.868.212.588	1.925.951.400	1.954.475.196	1.983.211.291

Tabel 3.3.6. b Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: bloeddrukverlagers (C02, C03, C07, C08 en C09) – volume (in DDD)

ATC	Chemical subgroup	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
C02	ANTIHYPERTENSIVES	20.756.876	22.542.010	23.692.402	24.196.511	25.930.487	26.356.238	26.981.774	27.258.535	26.815.286
C03	DIURETICS	166.914.530	168.019.520	170.628.126	172.019.497	182.041.484	182.117.123	181.439.998	175.811.130	174.552.918
C07 excl. atenolol	BETA BLOCKING AGENTS, EXCL. ATENOLOL	200.248.710	207.360.585	217.995.835	229.417.283	250.002.546	260.473.252	270.744.774	277.919.487	283.129.333
C07AB03 + C07CB03 + C07FB03 + C07DB01	ATENOLOL, PLAIN AND COMBINATIONS	53.870.690	50.878.785	48.517.938	45.588.343	44.785.687	41.349.381	38.256.601	35.378.614	32.681.636
C08 excl. C08CA	CALCIUM CHANNEL BLOCKERS, EXCL. DIHYDROPYRIDINE DERIVATIVES	23.903.813	24.226.176	24.362.840	24.307.400	25.362.995	24.757.569	24.166.978	23.311.724	22.449.473
C08CA	DIHYDROPYRIDINE DERIVATIVES	130.260.717	134.624.059	145.828.354	160.148.063	180.070.610	185.032.454	183.715.896	181.836.563	179.683.054
C09A + C09B	ACE INHIBITORS, PLAIN AND COMBINATIONS	204.898.573	223.035.847	247.895.010	274.387.031	324.593.013	364.952.272	380.666.924	384.302.798	385.004.996
C09C + C09D	ANGIOTENSIN II ANTAGONISTS, PLAIN AND COMBINATIONS	143.436.968	150.898.818	158.203.665	167.799.576	189.491.372	193.305.966	200.669.940	208.506.312	217.233.534
C09X	OTHER AGENTS ACTING ON THE RENIN-ANGIOTENSIN SYSTEM					789.362	4.158.686	6.384.157	7.805.756	6.488.706
	Total	944.290.877	981.585.802	1.037.124.171	1.097.863.704	1.223.067.555	1.282.502.941	1.313.027.043	1.322.130.919	1.328.038.935

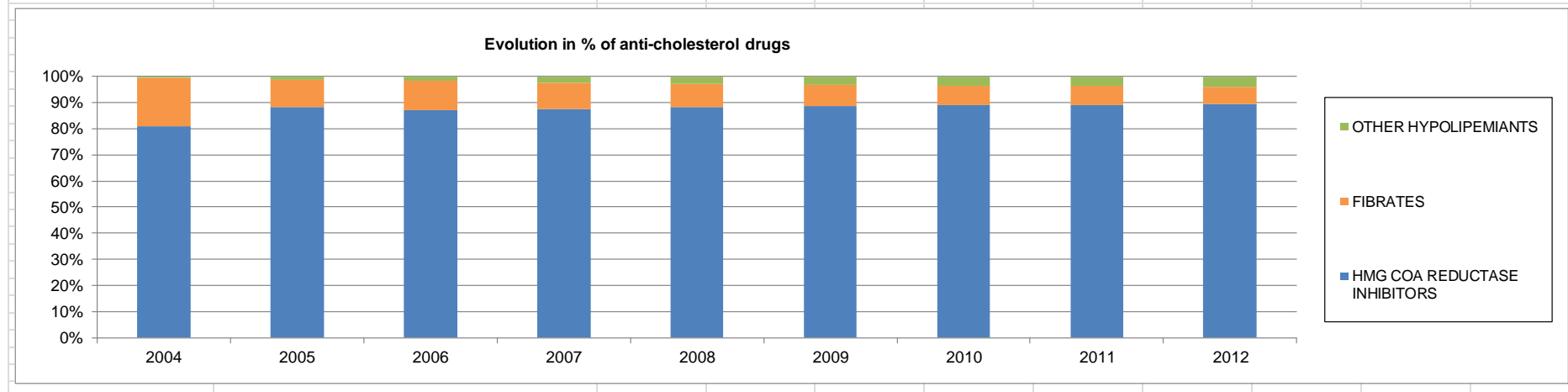
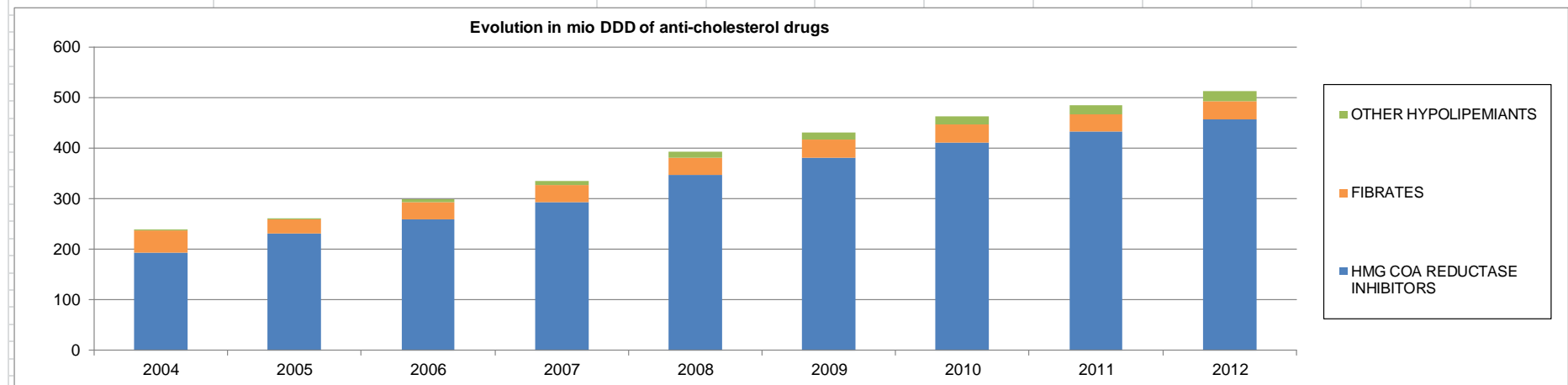

Tabel 3.3.6. c Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: bloeddrukverlagers (C02, C03, C07, C08 en C09) – volume (in DDD) en aantal patiënten

ATC-3	Therapeutic subgroup	Number of patients	% of the total number of patients	Volume (DDD)	Volume/patient
C02	ANTIHYPERTENSIVES	85.172	3,4%	26.802.007	314,7
C03	DIURETICS	676.921	26,7%	174.468.667	257,7
C07	BETA BLOCKING AGENTS	1.519.193	60,0%	315.653.354	207,8
C08	CALCIUM CHANNEL BLOCKERS	579.596	22,9%	202.031.528	348,6
C09	AGENTS ACTING ON THE RENIN-ANGIOTENSIN SYSTEM	1.319.828	52,1%	608.422.434	461,0
TOTAL ANTIHYPERTENSIVES*		2.531.637	100,0%	1.327.377.990	524,3
(*) Some patients receive antidepressants of various therapeutic subgroups; they have only been counted once in the total					

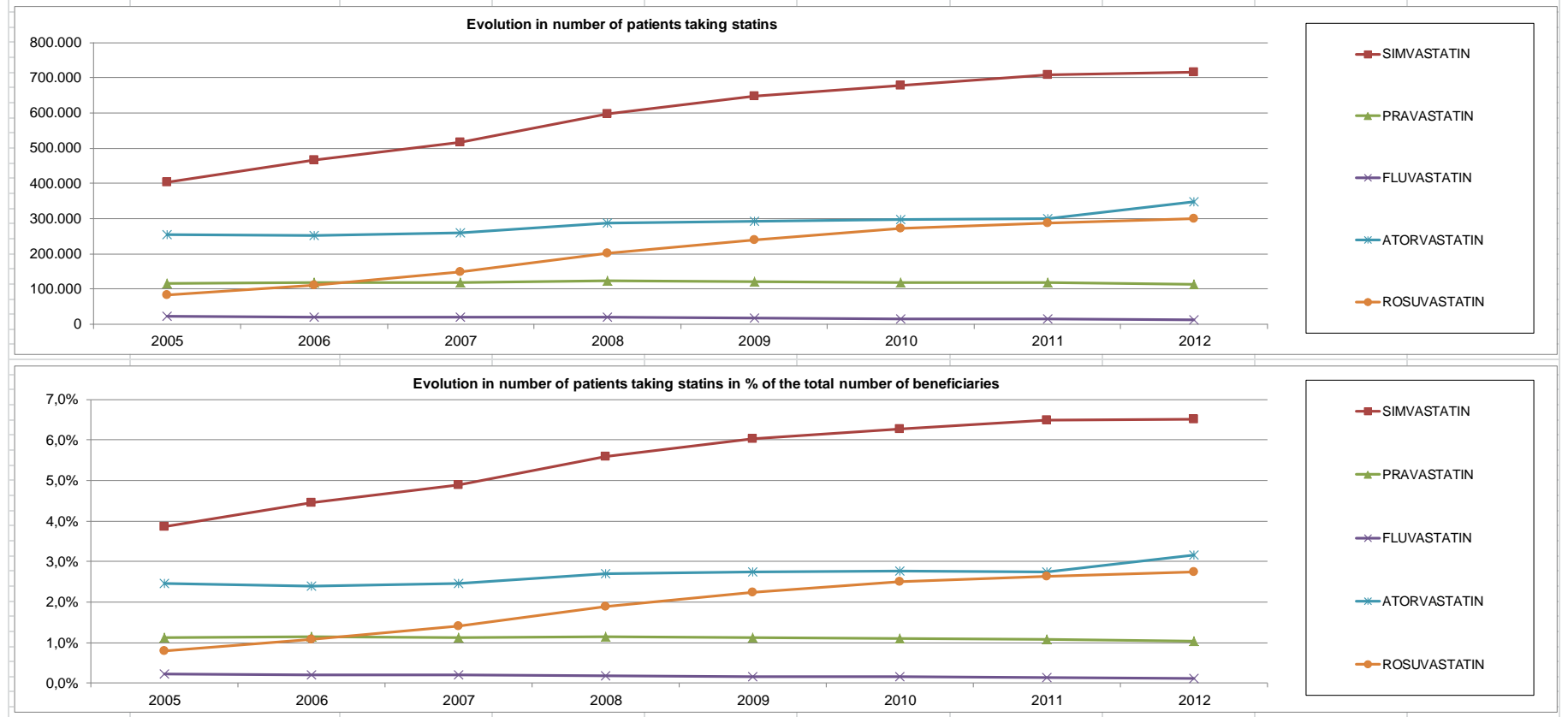
Tabel 3.3.6. d Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: cholesterolverlagende middelen (C10) – volume (in DDD)

ATC	Chemical subgroup	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
C10AA	HMG COA REDUCTASE INHIBITORS	193.187.805	231.591.760	260.221.405	293.858.620	346.836.687	382.299.602	411.333.433	432.781.773	457.925.395
C10AB	FIBRATES	44.066.150	26.918.182	33.126.381	33.622.967	34.361.412	34.516.911	34.928.880	35.195.694	35.497.652
C10AC + C10AD + C10AX + C10BA	OTHER HYPOLIPEMIANTS	1.128.836	3.788.724	5.612.784	7.848.419	11.875.633	14.186.604	16.423.844	17.769.209	19.726.327
Total		238.382.792	262.298.666	298.960.569	335.330.007	393.073.733	431.003.117	462.686.158	485.746.676	513.149.374

Tabel 3.3.6. e Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: statines (C10AA) – aantal patiënten

ATC	Chemical substance	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
C10AA01	SIMVASTATIN	402.691	466.220	516.779	596.554	647.529	679.107	709.716	716.194
C10AA03	PRAVASTATIN	115.810	118.843	118.598	122.707	121.274	117.948	118.295	114.526
C10AA04	FLUVASTATIN	23.384	20.751	20.101	19.350	17.457	15.898	14.685	13.535
C10AA05	ATORVASTATIN	254.952	251.820	259.787	287.248	293.325	298.389	299.180	347.206
C10AA07	ROSUVASTATIN	82.437	112.163	148.279	201.761	239.289	271.242	288.080	300.211
Total		839.943	928.437	1.023.474	1.182.496	1.272.582	1.337.316	1.386.540	1.439.868
In % of the number of beneficiaries									
C10AA01	SIMVASTATIN	3,9%	4,4%	4,9%	5,6%	6,0%	6,3%	6,5%	6,5%
C10AA03	PRAVASTATIN	1,1%	1,1%	1,1%	1,2%	1,1%	1,1%	1,1%	1,0%
C10AA04	FLUVASTATIN	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%	0,1%
C10AA05	ATORVASTATIN	2,4%	2,4%	2,5%	2,7%	2,7%	2,8%	2,7%	3,2%
C10AA07	ROSUVASTATIN	0,8%	1,1%	1,4%	1,9%	2,2%	2,5%	2,6%	2,7%
Total		8,1%	8,9%	9,7%	11,1%	11,9%	12,4%	12,7%	13,1%

3.3.7 Middelen gebruikt bij diabetes (tabellen 3.3.7.a en 3.3.7.b)

Uit tabel 3.3.7. a volgt vooreerst dat het aantal farmacologisch behandelde diabetespatiënten (afgerond) thans n=600.000 bedraagt in België. In de groep diabetici van 2012 nemen n=144.352 een insuline en/of een insuline-analoog en zelfs n=72.840 uitsluitend een insuline of analoog zonder ander type antidiabeticum (per os; incretinemimeticum). De grootste groep diabetici bestaat evenwel uit n=529.946 patiënten die een oraal antidiabeticum innemen, al dan niet met een incretinemimeticum erbij. In deze grote groep namen er n=458.434 patiënten een oraal antidiabeticum in, eventueel met een subcutaan incretinomimeticum, doch zonder enig insuline in 2012. Deze grote groep is verder uitgesplitst in tabel 3.3.7. Tenslotte is er een groep van n=71.512 patiënten die in de loop van het jaar 2012 zowel een peroraal antidiabeticum als een insuline(analoog) genomen hebben, zeer waarschijnlijk namen ze beide type geneesmiddelen simultaan.

De opvallende karakteristieken in tabel 3.3.7.a qua type molecule in 2012 zijn:

- De 3 meest gebruikte insulines zijn de insuline-analogen insuline detemir (LANTUS; langwerkend; n=55.070), het insuline aspart (NOVORAPID; ultra-kortwerkend; n=45.274) en het menginsuline NOVOMIX (n=40.548).
- Het bij veruit meest ingenomen peroraal antidiabeticum is metformine (GLUCOPHAGE, METFORMAX en generieken) tezamen voor n=459.767 patiënten.
- Drie andere veel gebruikte orale molecules zijn gliclazide (UNIDIAMICRON en generieken) bij n=107.602, repaglinide (NOVONORM en generieken) bij n=43.297 en het recente niet-gegenerieeerde sitagliptine (JANUVIA) bij n=27.940 patiënten.
- De subcutaan toe te dienen incretinemimetica worden in 2012 gebruikt door respectievelijk n= 8.701 (VICTOZA) en n=3.851 patiënten (BYETTA).

Hieronder volgt de co-medicatie bij de 3 beschreven groepen diabetici: deze met enkel insuline, deze met enkele orale medicatie (plus eventueel SC incretinomimetica) en tenslotte deze met een gecombineerd gebruik van orale medicatie (plus eventueel SC incretinomimetica) en insuline. De co-medicatie staat telkens in tabel 3.3.7.b.

- Het gebruik van antitrombotische middelen vindt plaats bij respectievelijk 46%, 44% en 61% van de 3 groepen diabetici.
- Het gebruik van statines vindt plaats bij respectievelijk 48%, 54% en 70% van de 3 groepen diabetici. Dat de laatste groep, deze met gecombineerde therapeutische klassen, het meest statines neemt, is compatibel met een frequenter gebruik van antitrombotische medicatie in het kader van diabetische macro-angiopathie.
- Het gebruik van fibraten vindt plaats bij respectievelijk 4%, 6% en 8% van de 3 groepen diabetici. De eerste groep, deze met uitsluitend insulinothérapie, omvat veel type 1 diabetici, bij wie het gebruik van fibraten niet wordt aanbevolen.
- Het gebruik van andere cholesterolverlagers vindt plaats bij 2%, 1% en 3% van de 3 diabetische groepen. Dit wijst op het blijvend overwicht van statinegebruik en eventueel fibraten.

Tabel 3.3.7. a Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: antidiabetica (A10) – aantal patiënten

Drugs used in diabetes		Number of patients 2012	% of patients per category of antidiabetics	% patients of antidiabetics
A10	DRUGS USED IN DIABETES	602.786	100,0%	100,0%
<i>Of whom are taking insulins and analogues and hypoglycemiatic drugs</i>		71.512	11,9%	11,9%
A10A	INSULINS AND ANALOGUES	144.352	100,0%	23,9%
<i>Of whom aren't using hypoglycemiatic drugs</i>		72.840	50,5%	12,1%
A10AB01	HUMAN INSULIN (fast-acting)	22.464	15,6%	3,7%
A10AB04	INSULIN LISPRO (fast-acting)	9.378	6,5%	1,6%
A10AB05	INSULIN ASPART (fast-acting)	45.274	31,4%	7,5%
A10AB06	INSULIN GLULISINE (fast-acting)	5.929	4,1%	1,0%
A10AC01	HUMAN INSULIN (intermediate-acting)	23.575	16,3%	3,9%
A10AD01	HUMAN INSULIN (intermediate+fast-acting)	19.736	13,7%	3,3%
A10AD04	INSULIN LISPRO (intermediate+fast-acting)	5.262	3,6%	0,9%
A10AD05	INSULIN ASPART (intermediate+fast-acting)	40.548	28,1%	6,7%
A10AE04	INSULIN GLARGINE (long-acting)	55.070	38,1%	9,1%
A10AE05	INSULIN DETEMIR (long-acting)	10.603	7,3%	1,8%
A10B	BLOOD GLUCOSE LOWERING DRUGS, EXCL. INSULINS	529.946	100,0%	87,9%
<i>Of whom aren't using insulin nor analogues</i>		458.434	86,5%	76,1%
A10BA02	METFORMIN	459.767	86,8%	76,3%
A10BB01	GLIBENCLAMIDE	13.501	2,5%	2,2%
A10BB07	GLIPIZIDE	2.056	0,4%	0,3%
A10BB08	GLIQUIDONE	34.694	6,5%	5,8%
A10BB09	GLICLAZIDE	107.602	20,3%	17,9%
A10BB12	GLIMEPIRIDE	17.452	3,3%	2,9%
A10BD02	METFORMIN AND SULFONAMIDES	10.596	2,0%	1,8%
A10BD07	METFORMIN AND SITAGLIPTIN	2.066	0,4%	0,3%
A10BD08	METFORMIN AND VILDAGLIPTIN	3.083	0,6%	0,5%
A10BG03	PIOGLITAZONE	1.757	0,3%	0,3%
A10BH01	SITAGLIPTIN	27.940	5,3%	4,6%
A10BH02	VILDAGLIPTIN	8.630	1,6%	1,4%
A10BH03	SAXAGLIPTIN	9.768	1,8%	1,6%
A10BH05	LINAGLIPTIN	1.290	0,2%	0,2%
A10BX02	REPAGLINIDE	43.297	8,2%	7,2%
A10BX04	EXENATIDE	3.851	0,7%	0,6%
A10BX07	LIRAGLUTIDE	8.701	1,6%	1,4%

Tabel 3.3.7. b Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: antidiabetica (A10) – aantal patiënten en volume (in DDD)

Patients who are only taking insulin or a similar product (A10A)				
Drugs (1)	Number of patients (2)	In % of the number of patients taking insulin (3)	Volume (DDD) (4)	Average volume per patient (5)=(4)/(2)
Insulins (A10A)	72.840	100,0%	34.082.750	467,9
Antithrombotic agents (B01)	33.509	46,0%	11.934.248	356,2
Statins (C10AA)	34.858	47,9%	12.575.970	360,8
Fibrates (C10AB)	2.631	3,6%	682.008	259,2
Other hypolipemiant (C10AC+C10AD+C10AX)	1.549	2,1%	439.004	283,4
Patients who are only taking a hypoglycemic drug (A10B)				
Drugs (1)	Number of patients (2)	In % of the number of patients taking hypoglycemics (3)	Volume (DDD) (4)	Average volume per patient (5)=(4)/(2)
Blood glucose lowering drugs, excl. insulins (A10B)	458.434	100,0%	159.921.442	348,8
Antithrombotic agents (B01)	201.518	44,0%	70.697.919	350,8
Statins (C10AA)	247.806	54,1%	85.199.231	343,8
Fibrates (C10AB)	29.725	6,5%	7.992.918	268,9
Other hypolipemiant (C10AC+C10AD+C10AX)	6.542	1,4%	1.914.705	292,7
Patients who are taking insulin or a similar product (A10A) as well as a hypoglycemic drug (A10B)				
Drugs (1)	Number of patients (2)	In % of the number of patients taking insulin en hypoglycemics (3)	Volume (DDD) (4)	Average volume per patient (5)=(4)/(2)
Insulins (A10A)	71.512	100,0%	32.646.888	456,5
Blood glucose lowering drugs, excl. insulins (A10B)	71.512	100,0%	28.331.444	396,2
Antithrombotic agents (B01)	43.648	61,0%	16.806.591	385,0
Statins (C10AA)	50.043	70,0%	19.207.617	383,8
Fibrates (C10AB)	6.005	8,4%	1.695.618	282,4
Other hypolipemiant (C10AC+C10AD+C10AX)	1.831	2,6%	524.912	286,7

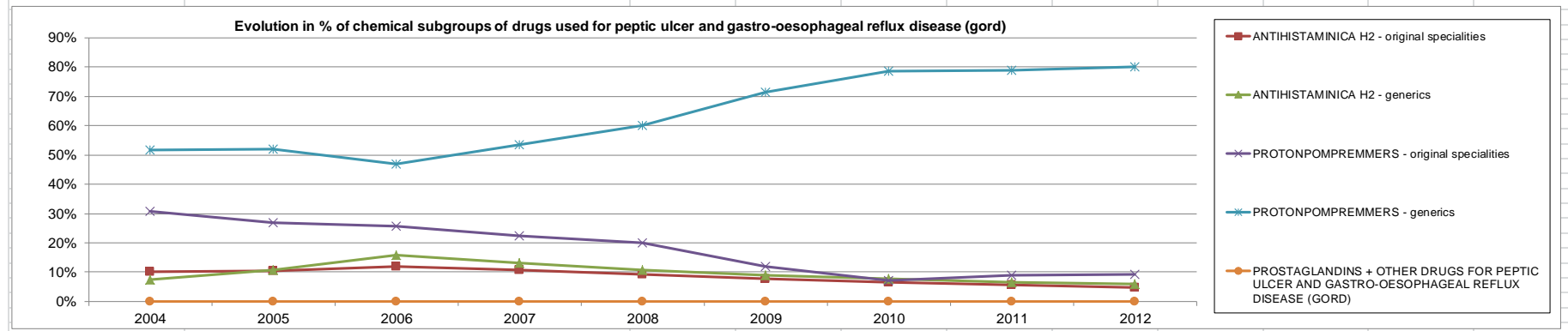
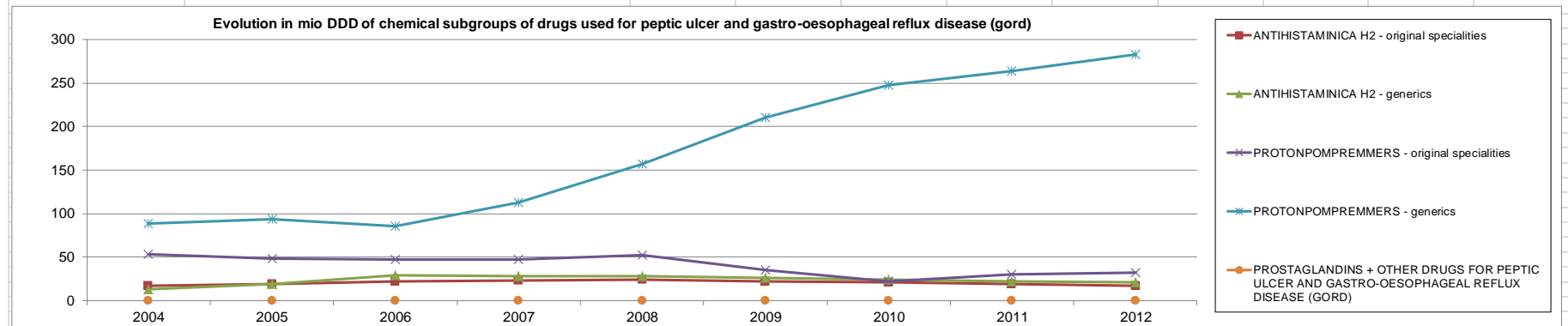
3.3.8 Maagzuurremmers (tabellen 3.3.8. a en b)

Het globale volume van de maagzuurremmers blijft toenemen over de jaren met in het jaar 2012 een verdubbeling in volume (DDD) in vergelijking met het jaar 2004. De opsomming in de tijd van PPI die voor de eerste maal vergoed werden via hoofdstuk II, is de volgende: 2005 omeprazol; 2006 lansoprazol; 2009 pantoprazol; 2010 esomeprazol. In 2010 formuleerden de tripartite-werkgroep en de CTG hun aanbevelingen voor goed gebruik; dit gaf geen daling noch stabilisatie van de gebruiksvolumes. Zoals in de vorige rapporten van Farmaceutische Kengetallen vermeld, wordt een PPI couranter gebruikt als een antacidum en niet meer specifiek tegen een peptisch ulcus of oesofagitis.

Bovendien zijn in de voorbije jaren de H₂-receptorblokkers en zeker de protonpompinhibitoren klassen geworden met een overwicht aan generieken. Dit is visueel te volgen in tabel 3.3.8.a onderaan bij het toenemend procentueel aandeel van generieke protonpompinhibitoren. In tabel 3.3.8.b valt per molecule PPI te volgen waar de generieke overwichten zijn. Het betreft omeprazol, pantoprazol en lansoprazol, waarvan de eerste 2 de in volume belangrijkste PPI zijn. Grafisch valt de belangrijke opmars van generiek pantoprazol op in de jaren 2010-2012. Van rabeprazol bestonden in 2012 nog geen generieken. Voor esomeprazol is duidelijk dat de originele specialiteit, NEXIAM, méér gebruikt wordt dan generiek esomeprazol.

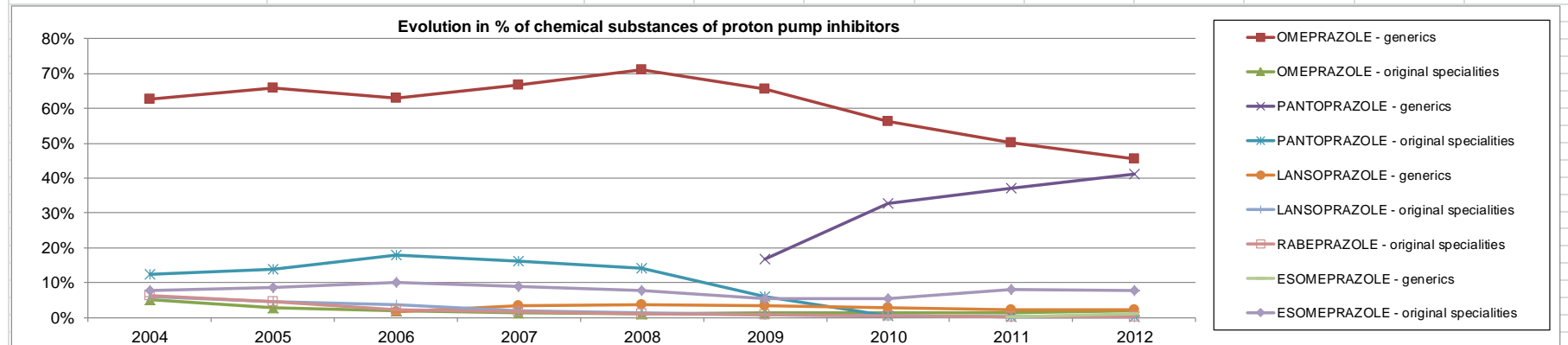
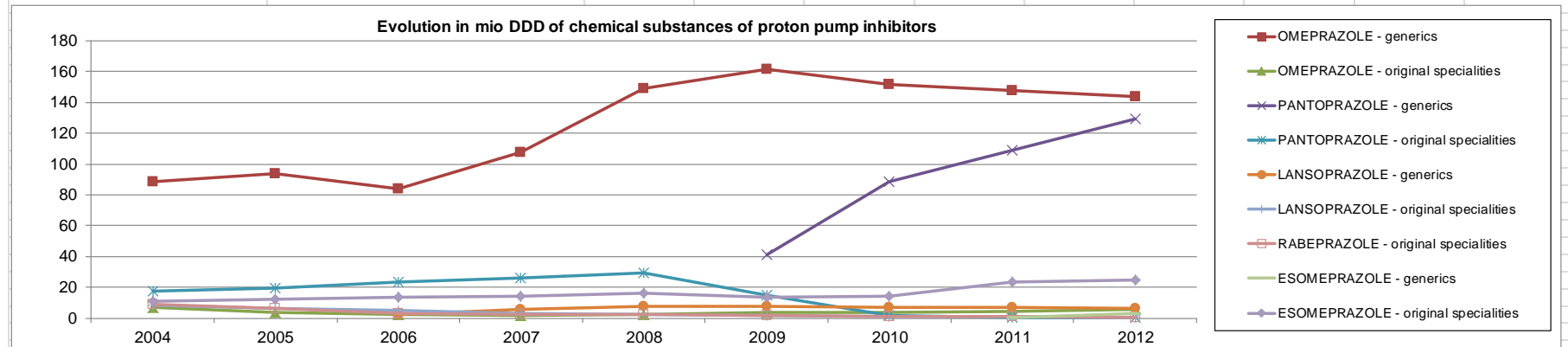
Tabel 3.3.8. a Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: maagzuursecretieremmers (A02B) – volume (in DDD)

ATC	Chemical subgroup	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
A02BA - original specialities	ANTI-HISTAMINICA H2 - original specialities	17.296.387	19.155.912	21.797.437	22.840.115	24.098.333	22.521.680	21.009.440	19.113.112	17.338.277
A02BA - generics	ANTI-HISTAMINICA H2 - generics	12.796.695	19.518.456	28.840.703	28.027.188	28.381.331	26.753.538	24.468.528	22.275.569	20.923.247
A02BC - original specialities	PROTONPOMPREMMERS - original specialities	52.959.423	48.806.127	47.082.685	47.656.897	52.666.633	35.445.936	22.209.122	29.803.867	32.172.138
A02BC - generics	PROTONPOMPREMMERS - generics	88.662.390	94.107.145	86.113.844	112.979.303	157.053.336	210.811.058	247.726.982	263.656.718	282.667.112
A02BB + A02BX	PROSTAGLANDINS + OTHER DRUGS FOR PEPTIC ULCER AND GASTRO-OESOPHAGEAL REFLUX DISEASE (GORD)	5.442	4.197	3.225	3.834	3.743	2.521	390	545	620
Total		171.720.337	181.591.837	183.837.893	211.507.336	262.203.375	295.534.733	315.414.462	334.849.810	353.101.395

Tabel 3.3.8. b Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: protonpompinhibitoren (A02BC) – volume (in DDD)

ATC	Chemical substance	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
A02BC01 - generics	OMEPRAZOLE - generics	88.662.390	94.107.145	83.744.666	107.377.836	149.233.495	161.384.401	151.691.499	147.517.279	143.585.180
A02BC01 - original specialities	OMEPRAZOLE - original specialities	7.130.217	3.818.221	2.495.437	1.997.912	2.403.058	3.516.802	3.962.876	4.361.804	5.875.597
A02BC02 - generics	PANTOPRAZOLE - generics						41.448.710	88.725.958	108.705.389	129.594.328
A02BC02 - original specialities	PANTOPRAZOLE - original specialities	17.453.872	19.807.530	23.683.858	25.765.138	29.603.756	14.942.508	1.507.108	610.162	305.780
A02BC03 - generics	LANSOPRAZOLE - generics			2.369.178	5.601.467	7.819.841	7.977.947	7.309.525	6.847.867	6.557.990
A02BC03 - original specialities	LANSOPRAZOLE - original specialities	8.487.813	6.494.443	4.774.177	3.155.026	2.594.298	1.834.420	1.211.028	875.630	673.689
A02BC04 - original specialities	RABEPRAZOLE - original specialities	8.810.262	6.440.365	2.839.480	2.412.998	2.125.858	1.525.426	1.046.961	789.124	610.834
A02BC05 - generics	ESOMEPRAZOLE - generics								586.183	2.929.615
A02BC05 - original specialities	ESOMEPRAZOLE - original specialities	11.077.259	12.245.568	13.289.733	14.325.823	15.939.663	13.626.780	14.481.148	23.167.147	24.706.238
PROTON PUMP INHIBITORS - TOTAL		141.621.813	142.913.272	133.196.529	160.636.200	209.719.969	246.256.994	269.936.103	293.460.584	314.839.251

3.3.9 Niet-steroïdale anti-inflammatoire geneesmiddelen (tabel 3.3.9.a en 3.3.9.b)

In 2012 werd nog een lichte stijging in volume van de niet-steroïdale anti-inflammatoire geneesmiddelen vastgesteld. Deze stijging is te wijten aan een verhoging van het aantal voorschriften van de propionzuurderivaten alsook door een continue verhoging van de terugbetaling van sommige COXIB's sinds 2008.

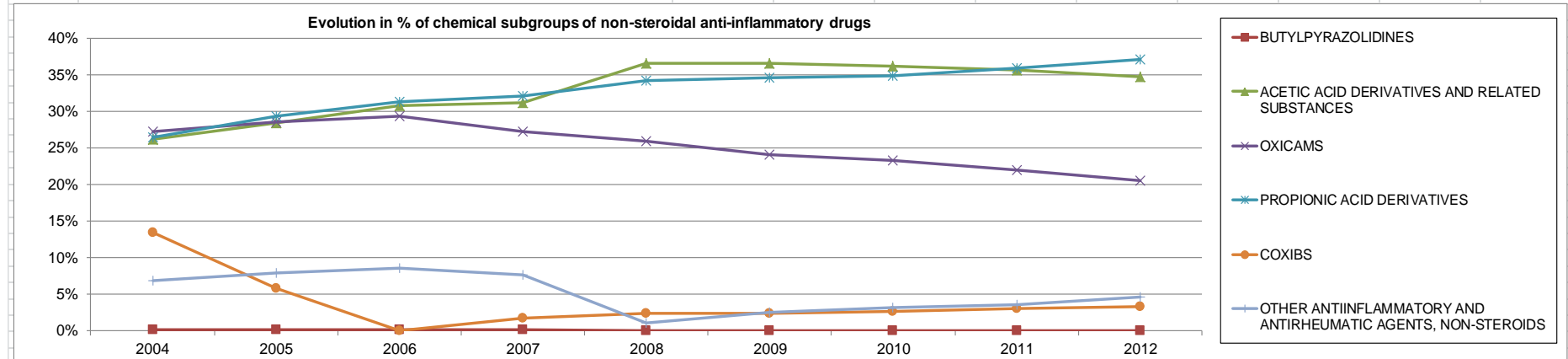
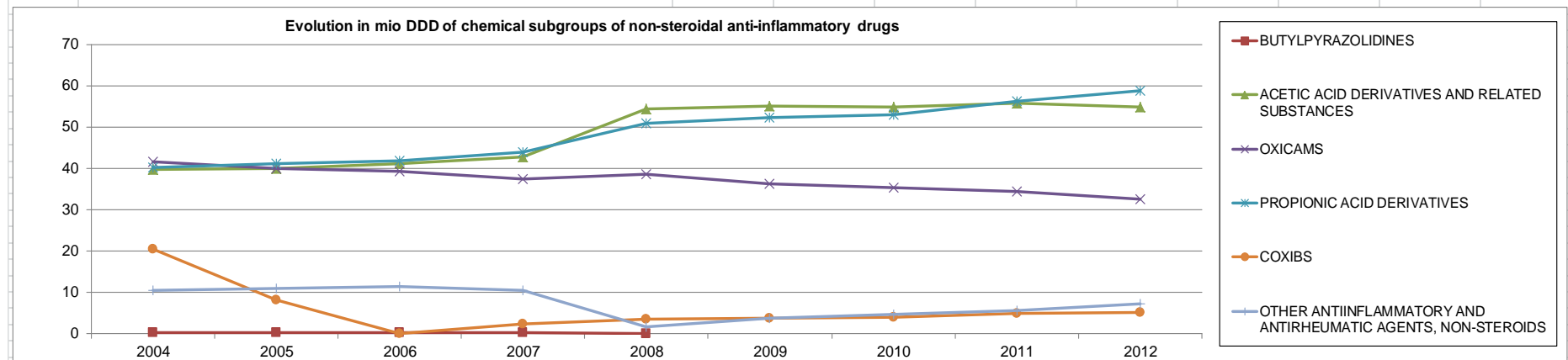
Het voorschrijfvolume (in DDD) van de oxicams blijft achteruitgaan.

De 65-plussers verbruiken per patiënt een volume (in DDD) van PPI's en NSAID's dat hoger ligt dan het gemiddelde van de ganse bevolking.

Als we het voorschrijven aan patiënten van meer dan 180 DDD NSAID's per jaar in combinatie met PPI's onderzoeken, dan merken we geen duidelijk verschil tussen de leeftijdsgroepen van 31-64 jaar en 65-plussers. Een hoger aantal combinaties van deze 2 behandelingen bij 65-plussers zou men nochtans wel verwachten.

Tabel 3.3.9. a Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: niet-steroidale anti-inflammatoire geneesmiddelen (M01A) – volume (in DDD)

ATC	Chemical subgroup	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
M01AA	BUTYLPYRAZOLIDINES	121.816	108.140	104.884	103.277	27.373				
M01AB	ACETIC ACID DERIVATIVES AND RELATED SUBSTANCES	39.772.780	39.837.210	41.137.292	42.701.788	54.386.910	54.941.938	54.848.431	55.748.180	54.906.558
M01AC	OXICAMS	41.470.278	39.944.083	39.131.207	37.293.426	38.601.504	36.176.147	35.369.370	34.348.276	32.432.021
M01AE	PROPIONIC ACID DERIVATIVES	40.243.795	41.119.400	41.896.759	43.944.512	50.884.323	52.148.347	52.911.819	56.126.694	58.677.043
M01AH	COXIBS	20.380.495	8.106.706	28	2.215.848	3.429.120	3.543.728	3.841.999	4.733.992	5.116.702
M01AX	OTHER ANTIINFLAMMATORY AND ANTIRHEUMATIC AGENTS, NON-STERIODS	10.331.417	10.963.606	11.369.180	10.479.975	1.597.335	3.721.650	4.656.935	5.448.990	7.142.902
	Total	152.320.581	140.079.145	133.639.350	136.738.826	148.926.565	150.531.810	151.628.555	156.406.132	158.275.227

Tabel 3.3.9. b Voorschriften van algemeen geneeskundigen, specialisten en tandartsen: niet-steroidale anti-inflammatoire geneesmiddelen (M01A) en protonpompinhibitoren (A02BC) – aantal patiënten en volume (in DDD)

Drugs class	Age group	Number of patients	Number of DDD	DDD/patient		
Proton pump inhibitors (PPI)	0 to 30 years	155.567	13.363.006	85,9		
	31 to 64 years	842.909	153.303.461	181,9		
	65 years and older	612.067	148.039.865	241,9		
	All ages	1.610.543	314.706.332	195,4		
Antiinflammatory and antirheumatic products, non-steroids (NSAID)	0 to 30 years	616.772	17.369.419	28,2		
	31 to 64 years	1.865.598	92.301.812	49,5		
	65 years and older	694.503	48.503.822	69,8		
	All ages	3.176.873	158.175.053	49,8		
Drugs class	Age group	Number of patients	Number of DDD NSAID	DDD NSAID/patient	Number of DDD PPI	DDD PPI/patient
NSAID - more than 180 DDD per year - in combination with PPI	0 to 30 years	762	218.309	286,5	143.318	188,1
	31 to 64 years	26.663	8.117.035	304,4	7.376.038	276,6
	65 years and older	24.541	7.237.027	294,9	6.939.138	282,8
	All ages	51.966	15.572.371	299,7	14.458.494	278,2

4. CONCLUSIE EN PERSPECTIEVEN

In deze vijftiende uitgave van de 'Farmaceutische Kengetallen van de Farmaceutische Verstrekkingen in de Ambulante Praktijk' heeft u kennis gemaakt met een beperkt gedeelte van de informatie die in het jaar 2012 werd ingezameld in het kader van Farmanet.

Naast gegevens met betrekking tot het voorgeschreven geneesmiddel en de voorschrijver, zijn in de Farmanetdatabank ook gegevens over de patiënt beschikbaar. Dit heeft ons bijvoorbeeld toegelaten om het aantal patiënten te berekenen die in België in behandeling zijn voor diabetes. Tevens hebben wij voor diezelfde patiëntengroep kunnen tonen hoeveel patiënten worden behandeld met lipidenverlagende middelen.

Deze enkele voorbeelden die wij geven in de huidige uitgave van de Kengetallen, moeten aantonen dat wij in België beschikken over een uniek gegevensbestand met betrekking tot het geneesmiddelenvoorschrift.

Om dit gegevensbestand optimaal te exploiteren, stelt het RIZIV gegevens ter beschikking van wetenschappelijke organisaties met het oog op het verrichten van onderzoek op het gebied van farmaco-epidemiologie en farmaco-economie⁶.

Het Comité voor de Evaluatie van de Medische Praktijk inzake Geneesmiddelen organiseert in samenspraak met de Minister en het RIZIV twee maal per jaar een consensusconferentie. Deze bijeenkomsten hebben tot doel om de voorschrijver therapeutische richtlijnen aan te reiken die enerzijds gestoeld zijn op wetenschappelijke evidentie maar tevens gericht zijn op de Belgische praktijk.

Van de volgende consensusvergaderingen is het verslag van de jury beschikbaar op <http://www.riziv.fgov.be/drug/nl/statistics-scientific-information/consensus/index.htm>:

- *De plaats van geneesmiddelen bij chronisch perifeer arterieel lijden*
- *De plaats van geneesmiddelen in de behandeling van arteriële hypertensie*
- *Doelmatig gebruik van antibiotica bij acute infecties van neus-keel-oren en de onderste luchtweg in de ambulante praktijk.*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij astma.*
- *Het doelmatig gebruik van antibiotica bij acute enteritis en bij acute urogenitale infecties in de ambulante praktijk.*
- *Het doelmatig gebruik van de hypolipemiërende geneesmiddelen*
- *Het doelmatig gebruik van niet-gefractioneerde heparines, heparines met laag moleculair gewicht en orale anticoagulantie bij de preventie en behandeling van veneuze trombo-embolische aandoeningen.*
- *Het doelmatig gebruik van zuurremmers bij gastro-oesofagale reflux en dyspepsie*
- *Het doelmatig gebruik van de orale antidiabetica*
- *Doelmatige behandeling van gecompliceerde hypertensie*
- *Het doelmatig gebruik van niet-steroïdale anti-inflammatoire farmaca*
- *De doelmatige behandelingen voor de preventie van breuken ten gevolge van osteoporose*

⁶ Meer informatie over een aanvraag van Farmanetgegevens is te vinden op de RIZIV-website:

<http://www.riziv.fgov.be/drug/nl/statistics-scientific-information/pharmanet/request/index.htm>

- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij de behandeling van dementie bij ouderen*
- *Het doelmatig gebruik van antidepressiva bij de behandeling van depressie*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij de behandeling van stabiele angor*
- *Het doelmatig gebruik van antidepressiva in de behandeling van andere indicaties dan stemmingsstoornissen*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij de behandeling van pijn in de ambulante zorg*
- *Het doelmatig gebruik van insulines, als monotherapie of als combinatietherapie met orale antidiabetica, bij de behandeling van diabetes*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij hartfalen in de ambulante behandeling*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij de preventie van cardiovasculaire aandoeningen*
- *Het doelmatig gebruik van geneesmiddelen bij de behandeling van migraine*
- *Doelmatig gebruik van medische interventies bij de aanpak van influenza in de ambulante sector*
- *Doelmatige behandeling van allergische aandoeningen (rhinoconjunctivitis, astma, anafylaxie op hymenopteragif), anafylaxie en angio-oedeem*
- *Doelmatige behandelingen van benigne en maligne prostaatpathologieën*
- *Doelmatige behandeling van COPD*
- *Doelmatige medicamenteuze aanpak bij preventie en bij behandeling van cerebrovasculaire pathologieën in de eerstelijnsgezondheidszorg*
- *Doelmatige medicamenteuze behandeling bij type 2-diabetes in de eerstelijnsgezondheidszorg*

Van de volgende recente consensusvergaderingen zullen de verslagen eerstdaags beschikbaar zijn :

- *Adequaat gebruik van de hormonale contraceptie*
- *Preventie en behandeling van de veneuze trombo-embolieën*

BIJLAGE 1: Hergroepering van de voorschrijvers volgens hun erkenningscodenummer

Groep	Omschrijving van de groep	Hergroepering	Erkenings-codenummer	Aantal voorschrijvers 2012
1008	Geneesheren ingeschreven na 31 december 2004	Huisartsen	1000	514
1010	Algemeen geneeskundigen	Huisartsen	1.001+1.002	1.864
1011	Geneesheren ingeschreven vóór 31 december 2004	Huisartsen	1.009	670
1015	Algemeen geneeskundigen in opleiding	Huisartsen	1.005+1.006	788
1020	Bijgeschoolde algemeen geneeskundigen	Huisartsen	1.003+1.004	16.062
1025	Bijgeschoolde algemeen geneeskundigen met een erkenning voor revalidatie	Huisartsen	1.007+1.008	3
1100	Stagedoend geneesheren	Specialisten	1.0xx	3.690
1110	Specialisten voor anesthesiologie	Specialisten	1.100	2.099
1121	Specialisten voor heelkunde of voor heelkunde met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.140+1.153	1.696
1122	Specialisten voor neurochirurgie of voor neurochirurgie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.170+1.174	207
1123	Specialisten voor plastische heelkunde	Specialisten	1.210	267
1130	Specialisten voor gynaecologie	Specialisten	1.340	1.704
1140	Specialisten voor oftalmologie of voor oftalmologie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.370+1.374	1.246
1150	Specialisten voor oto-rhino-laryngologie of voor ORL met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.410+1.414	742
1160	Specialisten voor urologie of voor urologie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.450+1.454	454
1170	Specialisten voor orthopedie of voor orthopedie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.480+1.494	1.128
1180	Specialisten voor dermato-venereologie	Specialisten	1.550	832
1191	Specialisten voor inwendige geneeskunde of voor inwendige geneeskunde met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.580+1.584	1.460
1192	Specialisten voor pneumologie of voor pneumologie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.620+1.624	557
1193	Specialisten voor gastro-enterologie	Specialisten	1.650	703
1200	Specialisten voor kindergeneeskunde of voor kindergeneeskunde met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.690+1.694	1.761
1210	Specialisten voor cardiologie of voor cardiologie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.730+1.734	1.177
1220	Specialisten voor neuropsychiatrie, voor neurologie, voor psychiatrie met of zonder erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.760+1.770+1.780+ 1.764+1.774+1.784	2.837
1231	Specialisten voor reumatologie of voor reumatologie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.790+1.794	257
1232	Specialisten voor fysische geneeskunde of voor fysische geneeskunde met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.830+1.834	550
1240	Specialisten voor klinische biologie of voor klinische biologie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.860+1.862	689
1250	Specialisten in de pathologische anatomie	Specialisten	1.870	317
1261	Specialisten in de röntgendiagnose	Specialisten	1.930	1.653
1262	Specialisten voor radio- en radiumtherapie of voor radio- en radiumtherapie met een erkenning voor revalidatie	Specialisten	1.960+1.964	220
1270	Specialisten in de nucleaire geneeskunde of specialisten met een dubbele erkenning waarvan één de nucleaire geneeskunde is	Specialisten	1.970+1.9710 tot 1.995+1.793+1.965+ 1.996+1.997	355
1124	Specialisten in geriatrie	Specialisten	1.180+1.183+1.581+ 1.586	297
1186	Specialisten in endocrino-diabetologie	Specialisten	1.583	269
1185	Specialisten in de geriatrie en endocrino-diabetologie	Specialisten	1.573	0
1960	Specialisten voor medische oncologie	Specialisten	1.660	224
1280	Andere specialisten	Specialisten	1.xxx	1.252
1310	Doctors in de geneeskunde die daarbij licentiaat in de tandheelkunde zijn	Tandartsen	3.004	74
1311	Tandartsen	Tandartsen	3.001+3.002+3.003	7.649
1312	Tandartsen gespecialiseerd in parodontologie of ortodontie (en in opleiding)	Tandartsen	3.006 + 3.060+3.007+3.070	552
1320	Specialisten voor stomatologie	Tandartsen	1.520+3.005	468
TOTAAL :				57.287